

stichting **bedrijfstakpensioenfonds** voor de **detailhandel**

Jaarverslag 2009

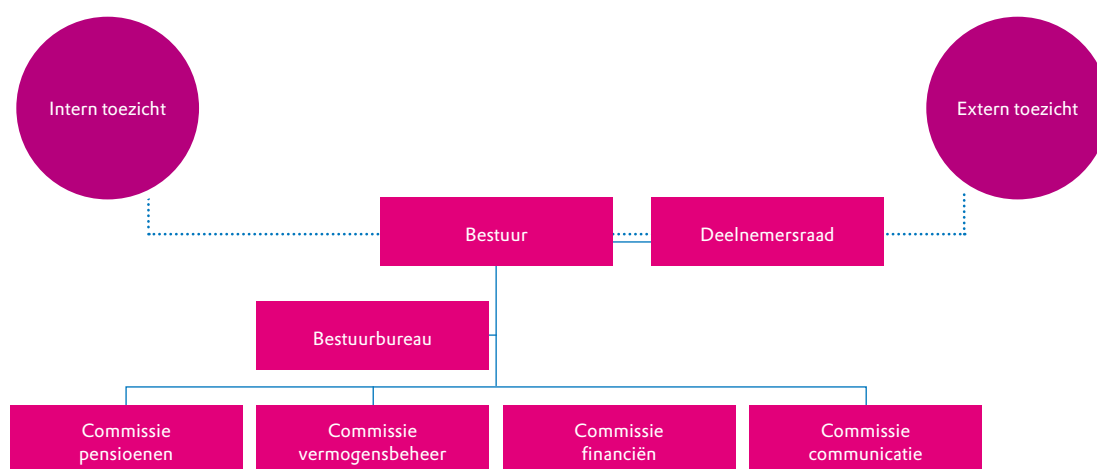
Inhoud

1	Het pensioenfonds	03	7	Jaarrekening	51
1.1	Over het pensioenfonds	04	7.1	Balans per 31 december 2009	52
1.2	Het bestuur	06	7.2	Staat van baten en lasten over 2009	53
1.3	Het verantwoordingsorgaan	09	7.3	Kasstroomoverzicht over 2009	55
1.4	De deelnemersraad	09	7.4	Algemene toelichting	56
1.5	De geschillencommissie	11	7.5	Toelichting op de Balans	62
1.6	Het bestuursbureau	11	7.6	Toelichting op de staat van baten en lasten	84
2	Ontwikkelingen	13	7.7	Overige gegevens	91
2.1	Ontwikkelingen financiële positie	14	7.8	Actuariële verklaring	92
2.2	Ontwikkelingen overheidsbeleid, wet- en regelgeving	16	7.9	Accountantsverklaring	93
2.3	Goed pensioenfondsbestuur	17	8	Bijlagen	94
2.4	Communicatie	19	8.1	Meerjarenoverzicht	95
2.5	Toezichthouder AFM en DNB	20	8.2	Volumeveranderingen	98
2.6	Overige ontwikkelingen	21	8.3	Begrippenlijst	101
2.7	Organisatie pensioenfonds	22			
2.8	Pensioenbeheer	22			
3	Financieel beleid	25			
3.1	Inleiding	26			
3.2	Premies	26			
3.3	Toeslag	27			
3.4	ALM	27			
3.5	Pensioenvermogen en voorzieningen	28			
3.6	Actuariële analyse	30			
3.7	Beleggingen	31			
3.8	Risicoparagraaf	36			
4	Uitvoering van de pensioenregeling	39			
4.1	Inleiding	40			
4.2	De pensioenregeling	40			
4.3	Wijzigingen statuten en reglementen	41			
4.4	Slotopmerkingen	42			
5	Verantwoordingsorgaan	43			
5.1	Oordeel 2009	44			
5.2	Reactie bestuur	44			
6	De deelnemersraad	47			
6.1	Verslag	48			

1 Het pensioenfonds

1.1 Over het pensioenfonds

1.1.1 Naam en vestigingsplaats

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel (hierna: het pensioenfonds) is opgericht op 1 januari 1972 en statutair gevestigd in Utrecht. Het pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Utrecht onder nummer 41178211. De laatste statutewijziging vond plaats per 1 oktober 2009. Het pensioenfonds is lid van de Vereniging voor Bedrijfstakpensioenfondsen (VB).

1.1.2 Doelstelling

De doelstelling van het pensioenfonds is om de uit de pensioenovereenkomst en reglementen voortvloeiende verplichtingen voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden na te komen binnen de statuten en relevante wetgeving en in lijn met de voorwaarden die uit de verplichtstelling voortvloeien¹.

¹ Elke werknemer van 20 tot 65 jaar oud, die werkzaam is bij een werkgever in de detailhandel, is verplicht deelnemer van het pensioenfonds. Onder detailhandel wordt verstaan het bedrijf van het kopen en aan particulieren verkopen van alle waren (met uitzondering van auto's, benzine, bloembollen, landbouwzaden, levend pluimvee, pootaardappelen, scheepsbenodigdheden en tuinbouwzaden) in iedere voor het publiek toegankelijke besloten ruimte.

1.1.3 Benoemende organisaties

De werkgeversleden (maximaal 5) in het bestuur (en plaatsvervangers) worden benoemd door:

1. Koninklijke Vereniging MKB-Nederland
Postbus 93002
2509 AA Den Haag
(015) 219 12 12
2. Raad Nederlandse Detailhandel
Postbus 182
2260 AD Leidschendam
(070) 444 25 87

De werknemersleden (maximaal 5) in het bestuur (en hun plaatsvervangers) worden benoemd door:

1. FNV Bondgenoten
Postbus 9208
3506 GE Utrecht
(030) 273 82 22
2. CNV Dienstenbond
Postbus 3135
2130 KC Hoofddorp
(023) 565 10 52

De werkgeversvoorzitter en werknemersvoorzitter worden benoemd door respectievelijk de werkgevers- en werknemersdelegatie binnen het bestuur.

De leden van de deelnemersraad worden benoemd door:

1. FNV Bondgenoten
Postbus 9208
3506 GE Utrecht
(030) 273 82 22

2. CNV Dienstenbond
Postbus 3135
2130 KC Hoofddorp
(023) 565 10 52
3. Vereniging van Gepensioneerden uit de Detailhandel
Mijehof 266
1106 HV Amsterdam
(020) 785 42 23

Het werkgeverslid van het Verantwoordingsorgaan (en plaatsvervanger) wordt benoemd door:

1. Koninklijke Vereniging MKB-Nederland
Postbus 93002
2509 AA Den Haag
(015) 219 12 12
2. Raad Nederlandse Detailhandel
Postbus 182
2260 AD Leidschendam
(070) 444 25 87

Het werknemerslid en het gepensioneerde lid van het Verantwoordingsorgaan (en plaatsvervangers) worden benoemd door:

1. FNV Bondgenoten
Postbus 9208
3506 GE Utrecht
(030) 273 82 22
2. CNV Dienstenbond
Postbus 3135
2130 KC Hoofddorp
(023) 565 10 52

1.1.4 Uitvoering Pensioen- en Vermogensbeheer

Het pensioenfonds heeft de uitvoering van het pensioenbeheer uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. en het vermogensbeheer uitbesteed aan Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V. en Syntrus Achmea Vastgoed B.V.

1.1.5 Ondersteuning en advies

Het pensioenfonds laat zich bij haar werkzaamheden ondersteunen en/of adviseren door de volgende partijen:

Adviserend actuaris

De heer drs. J.G.M. van Ophem AAG, Syntrus Achmea, Utrecht.

Bestuurlijke Organisatie

Mevrouw A.P.C. Middel FFP MFP, Lyncs Strategie + Finance, Amersfoort (algemene procesbegeleiding; tot 1 oktober 2009).

Vermogensbeheer

De heer dr. P.C. van Aalst, Strategeon Investment Consultancy B.V., Luchthaven Schiphol (vermogensbeheer).

1.1.6 Controle en certificering

Het pensioenfonds heeft voor de controle en de certificering van de jaarrekening met de volgende partijen een overeenkomst gesloten.

Certificerend actuaris

De heer H.A.J. Lohmann AAG, Towers Watson B.V., Raadgevende Actuarissen, Amstelveen.

Accountant

De heer drs. H.C. van der Rijst RA, PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Amsterdam.

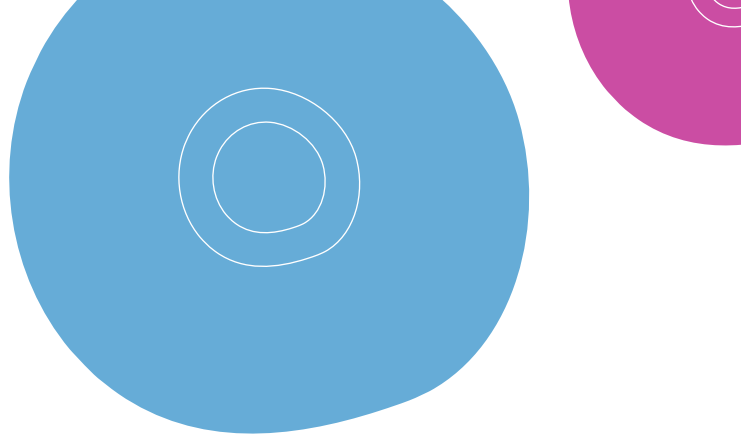
1.2 Het bestuur

1.2.1 Samenstelling

De samenstelling van het bestuur op 31 december 2009:

Leden werkgevers	Benoemd tot	Plaatsvervanger	Organisatie
De heer J.J. Meerman	1 januari 2014	De heer R.F.M. van der Weerd	MKB-Nederland
De heer K.B. Popta	1 januari 2011	De heer P.W. Geuzebroek	MKB-Nederland
De heer L.V.J.M. Rolf	1 januari 2014	De heer H.B.M. van Dorst	MKB-Nederland
De heer A.H.J. Snellen	1 januari 2012	De heer S.H.M. van Wees	Raad Nederlandse Detailhandel
De heer M.S.J.H. Stevens	1 januari 2011	De heer P.J. Verhoog	Raad Nederlandse Detailhandel

Leden werknemers	Benoemd tot	Plaatsvervanger	Organisatie
Mevrouw J.A.M. Bergervoet	1 januari 2013	De heer J. Altema	FNV Bondgenoten
Mevrouw I. van Duijn - Pennenburg	1 januari 2011	Vacature	FNV Bondgenoten
De heer H.B.M. Grutters	1 januari 2012	De heer J. Altema	FNV Bondgenoten
Mevrouw J.W.M. Wiegers	1 januari 2014	Mevrouw C.H.L. Kwakkelstein	FNV Bondgenoten
De heer M. de Mooij	1 januari 2012	De heer J.K. Warnaar	CNV Dienstenbond

In 2009 was de heer K.B. van Popta voorzitter en mevrouw I. van Duijn-Pennenburg secretaris.

Wijziging bestuursleden:

- De heer G.M.A. Hardeveld is met ingang van 1 september 2009 teruggetreden als bestuurslid. Als zijn opvolger is benoemd de heer H.B.M. Grutters.
- Mevrouw J.A.M. Bergervoet is met ingang van 1 januari 2010 teruggetreden als bestuurslid. Als haar opvolger is benoemd de heer B.A. de Lege.

Wijzigingen plaatsvervangers:

- De heer H.B.M. van Dorst is met ingang van 17 juni 2009 teruggetreden als plaatsvervanger van de heer J.J. Meerman.
- De heer R.F.M. van der Weerd is met ingang van 17 juni 2009 benoemd als plaatsvervanger van de heer J.J. Meerman.
- De heer H.M.D. Moedikdo Moeliono is met ingang van 17 juni 2009 teruggetreden als plaatsvervanger van de heer A.H.J. Snellen.
- De heer S.H.M. van Wees is met ingang van 17 juni 2009 benoemd als plaatsvervanger van de heer A.H.J. Snellen.
- De heer P.W. Geuzebroek is met ingang van 17 juni 2009 benoemd als plaatsvervanger van de heer K.B. van Popta.

Adviseur

Mevrouw A.P.C. Middel FFP MFP, Lyncs Strategie + Finance, Amersfoort (algemene procesbegeleiding; tot 1 oktober 2009).

1.2.2 Commissies

Naast het bestuur zijn er commissies voor een aantal beleidsterreinen (vermogensbeheer, pensioenen, financieel en communicatie). De commissies hebben onder andere als taak beleids- en bestuursonderwerpen voor te bereiden, rapportages te beoordelen en eventueel wijzigingen voor te stellen, specifieke taken te begeleiden, voor te bereiden (bijvoorbeeld ALM studie) en uit te voeren en het bestuur te adviseren op het betreffende beleidsterrein. De samenstelling van de commissies wordt door het bestuur bepaald.

De commissies

Commissie Financiën

Deze commissie heeft als aandachtsgebied onder meer actuariaat, tarieven en onderwerpen met een financieel aspect. In 2009 heeft de commissie vijf keer vergaderd: op 10 februari, 8 mei, 2 juni, 31 augustus en 27 oktober.

Samenstelling op 31 december 2009:

- Mevrouw I. van Duijn – Pennenburg
- De heer M. de Mooij
- De heer K.B. van Popta
- De heer M.S.J.H. Stevens
- Mevrouw J.W.M. Wiegiers (voorzitter)

Commissie Vermogensbeheer

Deze commissie heeft als aandachtsgebied het vermogens- en vastgoedbeheer van het pensioenfonds. In 2009 heeft de commissie zeven keer vergaderd: op 11 en 27 maart, 9 en 28 april, 2 en 11 juni, 31 augustus en 2 november.

Samenstelling op 31 december 2009:

- Mevrouw J.A.M. Bergervoet
- De heer K.B. van Popta
- De heer M.S.J.H. Stevens (voorzitter)
- Mevrouw J.W.M. Wiegers

Adviseur

De heer dr. P.C. van Aalst, Strategieon Investment Consultancy B.V., Luchthaven Schiphol

Commissie Pensioenen

Deze commissie behandelt onderwerpen zoals de gevolgen van wet- en regelgeving, casuïstiek op het gebied van werkgevers en deelnemers en besluitvorming over ingediende bezwaarschriften. De commissie heeft voor een aantal onderwerpen mandaat gekregen van het bestuur. In 2009 heeft de commissie vier keer vergaderd: op 26 februari, 29 mei, 27 augustus en 22 oktober.

Samenstelling op 31 december 2009:

- De heer H.B.M. Grutters
- De heer J.J. Meerman
- De heer M. de Mooij (voorzitter)
- De heer A.H.J. Snellen

Commissie Dienstverlening en Communicatie

Bij deze commissie ligt de focus op de kwartaal- en jaarrapportages op grond van de dienstverleningsovereenkomst en de communicatie van het pensioenfonds. In 2009 heeft de commissie vijf keer vergaderd: op 2 maart, 25 mei, 6 juli, 2 september en 7 december. Met ingang van 1 januari 2010 is de nieuwe uitbestedingsovereenkomst (voorheen dienstverleningsovereenkomst) op het gebied van pensioenbeheer in werking getreden (zie ook paragraaf 2.8). Als gevolg hiervan beoordeelt elke commissie voor haar eigen aandachtsgebied de kwartaal en jaarrapportages op grond van deze uitbestedingsovereenkomst. De Commissie Dienstverlening en Communicatie is daarom met ingang van genoemde datum omgevormd in een Commissie Communicatie met als aandachtsgebied de communicatie van het pensioenfonds.

Samenstelling op 31 december 2009:

- Mevrouw J.A.M. Bergervoet
- De heer H.B.M. Grutters
- De heer L.V.J.M. Rolf (voorzitter)
- De heer A.H.J. Snellen

1.2.3 Vergaderdata, studiedagen en overige bijeenkomsten

Het bestuur heeft in 2009 acht keer vergaderd. De vergaderingen vonden plaats op 23 februari, 19 en 27 maart, 2 april, 3 en 17 juni, 24 september en 1 december. Op 16 april en op 12 oktober organiseerde het bestuur studiebijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten kwamen onder meer de onderwerpen risicobeheersing, samenwerking met andere pensioenfondsen en premiegrondslagen en toeslag aan de orde.

1.2.4 Voorzittersoverleg

Aan het voorzittersoverleg van het pensioenfonds nemen de werkgeversvoorzitter en werknemersvoorzitter van het bestuur en de directeur van het bestuursbureau deel. Verder is de pensioen-uitvoerder vertegenwoordigd. Het voorzittersoverleg wordt meestal één keer per maand gehouden. Tijdens het voorzittersoverleg wordt de dagelijkse gang van zaken rondom het pensioenfonds besproken. In 2009 heeft het voorzittersoverleg plaatsgevonden op 23 januari, 23 februari, 20 maart, 24 april, 26 mei, 9 juli, 2 september en 7 oktober.

1.3 Het verantwoordingsorgaan

1.3.1 Samenstelling en vergaderdata

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit drie leden: één deelnemer, één gepensioneerde en één werkgever. De leden zijn benoemd door de volgende organisaties:

- Raad Nederlandse Detailhandel/Koninklijke Vereniging MKB-Nederland
- FNV Bondgenoten
- Vereniging van Gepensioneerden uit de Detailhandel

Het verantwoordingsorgaan is per 31 december 2008 als volgt samengesteld:

Leden	Benoemd tot	Organisatie
De heer R. Jacobs	1 december 2011	Raad Nederlandse Detailhandel/Koninklijke vereniging MKB Nederland
De heer J. de Jong	1 december 2011	FNV Bondgenoten
De heer A. van Dantzich	1 december 2011	Vereniging van Gepensioneerden uit de Detailhandel

In 2009 heeft het verantwoordingsorgaan twee keer vergaderd: op 26 juni en op 14 oktober.

1.4 De deelnemersraad

1.4.1 Samenstelling

De deelnemersraad bestaat uit veertien leden: elf deelnemers en drie gepensioneerden. De leden zijn benoemd door de volgende organisaties:

- FNV Bondgenoten (negen leden, van wie één gepensioneerde)
- CNV Dienstenbond (vier leden, van wie één gepensioneerde)
- Vereniging van Gepensioneerden uit de Detailhandel (één gepensioneerde)

CNV Dienstenbond heeft in oktober 2007 twee leden voor de deelnemersraad benoemd. Voor de overige twee zetels had CNV Dienstenbond geen kandidaten. In goed overleg is besloten dat de Vereniging van Gepensioneerden uit de Detailhandel deze plaatsen invult. Met ingang van 3 oktober 2007 zijn de heren Holleboom en Van Dantzich namens de Vereniging van Gepensioneerden uit de Detailhandel voor een zittingsperiode benoemd op de twee zetels van CNV Dienstenbond.

De deelnemersraad is op 31 december 2009 als volgt samengesteld:

Leden	Benoemd tot	Organisatie
De heer A.A.M. Thomeer	1 oktober 2010	FNV Bondgenoten
De heer J. de Jong	1 oktober 2010	FNV Bondgenoten
De heer J. Hamers	1 oktober 2010	FNV Bondgenoten
De heer H.P.M. Reijnen	1 oktober 2010	FNV Bondgenoten
De heer P.S. Waterlander	1 maart 2013	FNV Bondgenoten
De heer P. van der Zouw	1 oktober 2010	FNV Bondgenoten
De heer G. Kortekaas	1 oktober 2010	FNV Bondgenoten
Mevrouw G. Niet-Koster	1 maart 2013	FNV Bondgenoten
De heer P. Lamers	1 oktober 2010	FNV Bondgenoten
De heer J.J. Holleboom	1 oktober 2010	Vereniging van Gepensioneerden uit de Detailhandel ²
De heer A. van Dantzych	1 oktober 2010	Vereniging van Gepensioneerden uit de Detailhandel ³
De heer A.J.M. Boonekamp	1 maart 2013	Vereniging van Gepensioneerden uit de Detailhandel

De heer Van Houten is op 26 juni 2009 overleden.

De deelnemersraad kent momenteel twee vacatures.

Met ingang van 3 oktober 2007 heeft de deelnemersraad uit haar midden een driemanschap benoemd om leiding te geven aan de deelnemersraad. Dit driemanschap bestaat uit de heren Lamers (voorzitter), De Jong (plaatsvervangend voorzitter) en Boonekamp (plaatsvervangend voorzitter).

1.4.2 Vergaderdata en studiedagen

In 2009 heeft de deelnemersraad zes keer vergaderd: op 23 maart, 8 april, 3 juni, 26 juni, 14 oktober en 9 december. Op 17 en 18 maart organiseerde de deelnemersraad een studiebijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst kwamen onder meer de onderwerpen herstelplan, vermogensbeheer en de werkwijze van de afdeling KlantContactCenter van de uitvoerder aan de orde.

² Zetel CNV Dienstenbond

³ Zetel CNV Dienstenbond

1.5 De geschillencommissie

1.5.1 Samenstelling en vergaderdata

De geschillencommissie bestaat uit drie onafhankelijke leden. De commissie wordt ondersteund door een secretaris, mevrouw mr. S. Boer.

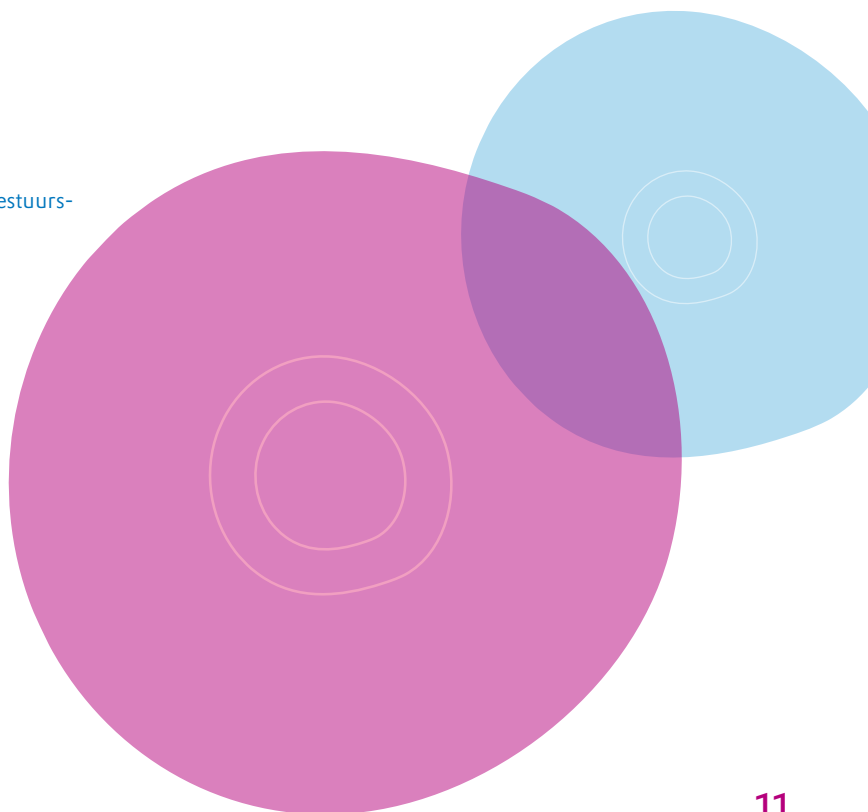
De geschillencommissie is op 31 december 2009 als volgt samengesteld:

Leden werkgevers	Benoemd tot
De heer A. Th. M van Hulst	29 november 2011
De heer D.A.J. Kamp	20 maart 2012
De heer mr. G.W. van Vliet	29 november 2011

In 2009 heeft de geschillencommissie met betrekking tot drie beroepschriften een advies uitgebracht aan het bestuur. De commissie kwam in 2009 twee keer in hoorzitting bijeen: op 17 maart en op 11 november.

1.6 Het bestuursbureau

Met ingang van 1 juli 2009 heeft het pensioenfonds een bestuursbureau. Directeur van het bestuursbureau is de heer R.D. Upperman.

2 Ontwikkelingen

2.1 Ontwikkelingen financiële positie

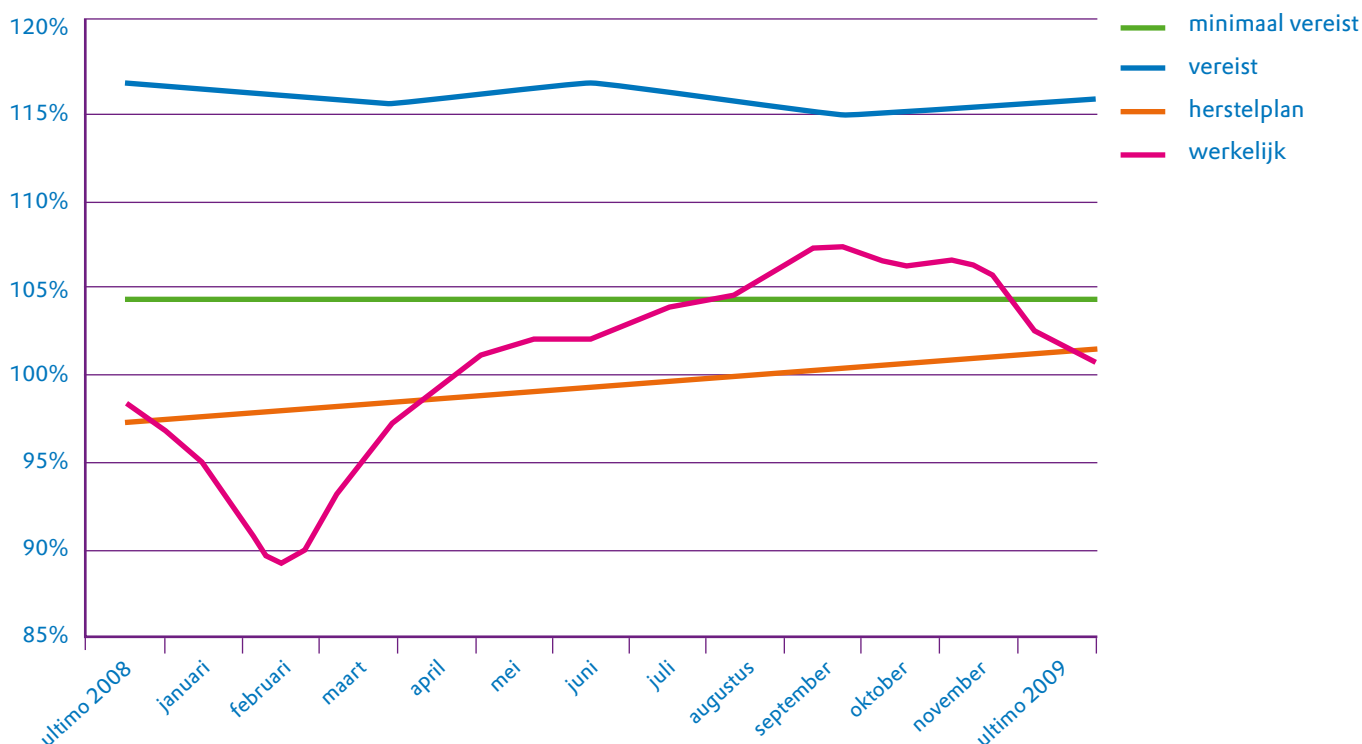
2.1.1 Dekkingsgraad en de overlevingstafel

De dekkingsgraad is in 2009 met 3% gestegen van 98% naar 101%. De stijging van de dekkingsgraad vloeit met name voort uit de invloed van de positieve beleggingsopbrengsten van 9,5%. De invloed van de (gestegen) rente op de dekkingsgraad is vrijwel neutraal vanwege de mate van afdekking van het renterisico van de verplichtingen. De stijging van de rente heeft voor de premie wel tot een positieve bijdrage geleid van 1,3%.

In 2008 heeft het CBS een prognose voor overlevingskansen gepubliceerd waaruit blijkt dat de ontwikkeling van de levensverwachting nog sneller gaat dan enkele jaren geleden werd voor-

zien. Naar verwachting zal het Actuariel Genootschap in 2010 een nieuwe prognosetafel publiceren die is gebaseerd op de actuele overlevingsverwachtingen. Vooruitlopend op de publicatie van de nieuwe tafel heeft het pensioenfonds besloten de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2009 met 7% te verhogen. In 2010 is een onderzoek uitgevoerd naar de ervaringssterfte bij het pensioenfonds. Vooralsnog is gebleken dat geen fondsspecifieke cijfers kunnen worden opgeleverd. De actuariële grondslagen en veronderstellingen zullen op basis van de resultaten van dit onderzoek en de nieuwe algemene verwachtingen ten aanzien van overleven worden geactualiseerd. De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze schattingswijzigingen is verantwoord in het resultaat van het verslagjaar.

Dekkingsgraad in 2009

2.1.2 Dekkingsgraad en herstelplan

De dekkingsgraad van het pensioenfonds was op 31 december 2008 98,3% en bevond zich in zowel een situatie van reservetekort (dekkingsgraad is lager dan het vereist eigen vermogen, 117%) als in een situatie van onderdekking (dekkingsgraad is lager dan 104,5%). Het pensioenfonds heeft een korte termijn herstelplan (na positief advies van de deelnemersraad) ingediend bij DNB voor het herstel (van 97,2%) naar de 104,5% binnen 5 jaar en een lange termijnherstelplan⁴ voor het herstel binnen 15 jaar naar het vereist eigen vermogen van 115%.

De herstelplannen (in één plan geïntegreerd) zijn in het voorjaar van 2009 door DNB goedgekeurd en laten een vereist herstel zien van de dekkingsgraad binnen 5 respectievelijk 15 jaar. Het bestuur heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de Minister heeft geboden om binnen vijf jaar in plaats van drie jaar te herstellen. Het bestuur verwacht dat de dekkingsgraad zich binnen een periode van 15 jaar tot het vereist eigen vermogen zal herstellen. Als het feitelijke herstel achter gaat lopen op het herstelplan, kan het bestuur aanvullende maatregelen treffen. Het herstelplan is een benadering

van de werkelijkheid. De feitelijke ontwikkeling van de dekkingsgraad kan afwijken van het beoogde herstelpad.

Het herstel van de financiële positie (lees dekkingsgraad) van het pensioenfonds in 2009 loopt zonder toepassing van de nieuwe overlevingstafel voor op het herstelplan, namelijk 108,2% versus 100,5%. Het rendement in 2009 (exclusief het effect van de rentehedge) is hoger dan het verwachte rendement in het herstelplan. Als de nieuwe overlevingstafel wordt toegepast, ligt de dekkingsgraad van het pensioenfonds met 101,1% eind 2009 net boven het herstelpad. Het pensioenfonds bevindt zich hierdoor nog in onderdekking (onder de 104,5%).

De jaarlijkse evaluatie van het herstelplan heeft niet geleid tot bijstelling van de uitgangspunten van het herstelplan. In de evaluatie is rekening gehouden met de verwachte invloed van de nieuwe overlevingstafel.

In onderstaande tabel wordt de daadwerkelijke ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2009 afgezet tegen de ontwikkeling zoals geschetst in het herstelplan.

Samenvatting van de actuariële analyse 2009

	dekkings- graad primo	bijdragen	bijdragen	bijdragen	bijdragen	bijdragen	bijdragen	bijdragen	dekkings- graad ultimo
		premie	uitkering	indexering	rente- termijn structuur	over rendement	overig	nieuwe overleving tafel	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
herstelplan	97,2	0,3	-0,1	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0	100,5
daadwerkelijk	98,3	-0,1	-0,1	0,0	7,9	2,8	-0,6	-7,1	101,1

⁴ Het uitgangspunt in het herstelplan wijkt af van de definitieve dekkingsgraad ultimo 2008 van 98,3%. Deze dekkingsgraad was nog niet bekend toen het herstelplan bij DNB werd ingediend.

2.2 Ontwikkelingen overheidsbeleid, wet- en regelgeving

2.2.1 Commissie Don, Frijns en Goudswaard

Commissie Don

In het kader van de invoering van de pensioenwet en het zogenoemde FTK (Financieel Toetsingskader) is onder meer besloten om periodiek de parameters die gebruikt worden voor onder andere het toetsen van de pensioenvoorziening en de bepaling van de kostendekkende premie te (laten) beoordelen door de Commissie Parameters. In het voorjaar van 2009 is door Minister Donner de Commissie Parameters (beter bekend als de Commissie Don) ingesteld en gevraagd om een advies. Het betreft onder meer de parameters over de toekomstige loon- en prijsontwikkeling, de maximaal te hanteren gemiddelde rendementen op vastrentende waarden en risicopremies op bijvoorbeeld aandelen en onroerend goed. De parameters bepalen het beleid en een wijziging van parameters, met name een verlaging van de parameters over rendementen kan gevolgen hebben voor financiële haalbaarheid van het vigerende beleid. De Commissie Don is eind 2009 met een verdeeld advies gekomen. Op moment van verslaglegging is de parlementaire behandeling over de Algemene Maatregel van Bestuur nog niet afgerond.

Commissie Frijns

Naar aanleiding van de crisis heeft Minister Donner een Commissie beleggingsbeleid en risicobeheer (beter bekend als Commissie Frijns) in het leven geroepen om onderzoek te doen naar het beleggingsbeleid, de uitvoering en de controle met de nadruk op de risicobeheersing van pensioenfondsen over de afgelopen jaren. De Commissie Frijns heeft in het voorjaar van 2010 een rapport opgeleverd met de belangrijkste conclusies en een reeks van aanbevelingen. Het bestuur heeft in 2009 een traject gevolgd wat in een aantal opzichten vergelijkbaar is en neemt in dit traject de aanbevelingen mee als toets om te komen tot een gewenste beleggingsorganisatie en inrichting. De transitie daar naar toe zal ongeveer een jaar in beslag nemen.

Commissie Goudswaard

De crisis is voor Minister Donner ook de aanleiding geweest om de toekomst- en schokbestendigheid van de huidige pensioencontracten te laten beoordelen, waar de Commissie Toekomstbestendigheid aanvullende pensioenregelingen (beter

bekend als Commissie Goudswaard) zich over gebogen heeft. De centrale vraag van de Commissie Goudswaard is of de pensioencontracten aangepast moeten worden, welke door de Commissie Goudswaard in het voorjaar van 2010 met een ja is beantwoord. Met name de vergrijzing (dat wil zeggen dat mensen (steeds) langer leven) zorgt ervoor dat de huidige opzet in de ogen van Commissie Goudswaard onbetaalbaar wordt.

2.2.2. Opschorten waardeoverdracht bij dekkingsgraad onder 100%

Wanneer een werknemer van baan verandert, mag hij/zij zijn/haar pensioen overdragen van het pensioenfonds van zijn/haar oude werkgever naar het pensioenfonds van zijn/haar nieuwe werkgever. Dit heet waardeoverdracht. De wet schrijft voor dat als de dekkingsgraad van een pensioenfonds op een moment lager is dan 100%, het pensioenfonds individuele (inkomende en uitgaande) waardeoverdrachten op moet schorten tot de dekkingsgraad weer boven de 100% is. In de maanden november 2008 tot en met april 2009 is de dekkingsgraad onder de 100% geweest en hebben er geen individuele waardeoverdrachten plaats gevonden. In mei 2009 was de dekkingsgraad van het pensioenfonds weer boven de 100%. Om te voorkomen dat de individuele waardeoverdrachten worden gestart en vlak daarna weer moeten stoppen, heeft het bestuur besloten dat de dekkingsgraad eerst drie maanden 100% of meer moet zijn voordat de individuele waardeoverdrachten weer worden opgestart. Vanaf augustus 2009 is de opschorting opgeheven en uitvoering van waarde overdrachten weer mogelijk.

2.2.3. Toeslagenlabel

Het verhogen van het pensioen vanwege loon- of prijsstijging heet toeslag. Het bestuur van het pensioenfonds beslist jaarlijks of het een toeslag verleent. Dit kan alleen als daarvoor voldoende financiële middelen beschikbaar zijn. Voor een begrijpelijke communicatie over het toeslagbeleid van het pensioenfonds voerde de Pensioenwet een toeslagenlabel in. Dit label staat op bijna alle communicatiemiddelen. Hiermee maken pensioenfondsen en verzekeraars duidelijk of de pensioenen de komende jaren kunnen stijgen met de prijsstijgingen, met andere woorden of de koopkracht op peil blijft. Naast het toeslagenlabel moet het pensioenfonds een voorwaardelijkheidsverklaring gebruiken. Daarin wordt het toeslagbeleid verder uitgelegd. Het gaat dan om de ambitie die het

pensioenfondsen heeft voor de mate waarin toeslagen worden gegeven. En ook hoe toeslagen worden betaald. Verder geeft het toeslagenlabel aan wat daarvan de laatste drie jaar is waargemaakt. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is de toezichthouder die zich concentreert op het gedragstoezicht van pensioenfondsen. In de praktijk gaat het vooral om communicatie. Het toeslagenlabel valt daarom onder het toezicht van de AFM.

2.2.4. Brief in plaats van toeslagenlabel in 2009

Vanwege de bijzondere economische situatie in 2009 besloot minister Donner dat het toeslagenlabel in 2009 nog niet gebruikt hoefde te worden. Toepassing van het toeslagenlabel in de huidige economische situatie kon verwarring veroorzaken bij de belanghebbenden, zo was de argumentatie. In plaats daarvan ontwikkelde de pensioensector, in overleg met de toezichthouder AFM, een modelbrief. Deze brief informeerde deelnemers en pensioengerechtigden over de financiële crisis, de financiële situatie van het pensioenfonds en de gevolgen hiervan voor hun pensioen. Met deze brief hebben de pensioenfondsen ook over de toeslagverwachting over 2009 gecommuniceerd met alle belanghebbenden. Zowel pensioenfondsen met een dekkingstekort als pensioenfondsen met een reservetekort gebruikten de brief. Het bestuur van het pensioenfonds heeft ervoor gekozen om alle deelnemers en uitkeringsgerechtigden zo snel mogelijk via een eigen nieuwsbrief te informeren over de financiële situatie van het pensioenfonds, het ingediende herstelplan en het feit dat dit tot gevolg had dat met ingang van 1 januari 2009 geen toeslag kon worden gegeven. Als bijlage bij deze nieuwsbrief was de modelbrief van de AFM opgenomen. Genoemde nieuwsbrief met bijlage is in april 2009 aan alle deelnemers en gepensioneerden verzonden.

Met ingang van 1 april 2010 moeten alle pensioenfondsen het toeslagenlabel toepassen.

2.3 Goed pensioenfondsbestuur

2.3.1 Intern toezicht

In 2007 heeft het bestuur besloten om voor het intern toezicht te kiezen voor een visitatiecommissie die minimaal een keer in de drie jaar de beleids- en bestuursprocessen in combinatie met checks en

balances toetst van het pensioenfonds. De visitatiecommissie dient te bestaan uit minimaal drie onafhankelijke en deskundige personen. De leden van de visitatiecommissie mogen op geen enkele wijze betrokken zijn bij (het functioneren van) het pensioenfonds. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van (leden van) de visitatiecommissie zijn vastgelegd in het reglement visitatiecommissie. Eind 2009 heeft het bestuur een visitatieopdracht verstrekt aan het bedrijf Basis & Beleid.

De uitvoering van de visitatie heeft plaatsgevonden in 2010. De visitatiecommissie heeft haar rapport in de bestuursvergadering van 18 juni 2010 aan het bestuur gepresenteerd. Het bestuur kan zich vinden in de conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie. Het bestuur stelt graag de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid kennis te nemen van het rapport van de visitatiecommissie en daarop een reactie te geven. Dit zal in het najaar van 2010 plaatsvinden. In het jaarverslag 2010 zal uitgebreid worden ingaan op de conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie.

2.3.2 Deskundigheidsbevordering

Toets deskundigheid bestuur

De deskundigheidsseisen die aan bestuursleden van een pensioenfonds worden gesteld, worden op twee niveaus getoetst, level 1 en level 2.

Level 1 betreft een kennistoets en wordt individueel getoetst en beoordeeld. Nieuwe (of herbenoemde) bestuursleden dienen binnen een jaar na aantreden voor de kennistoets een voldoende te halen. De bestuursleden van het pensioenfonds hebben een individuele kennistoets afgelegd. Aan de hand van de resultaten is de deskundigheid van de individuele bestuursleden in kaart gebracht. Het bestuur concludeerde dat de bestuursleden van het pensioenfonds een voldoende scoren op level 1. De uitkomsten van de individuele kennistoets en een inventarisatie van persoonlijke opleidingsbehoeften zijn vastgelegd in het zogenoemd deskundigheidsplan van het pensioenfonds.

Level 2 betreft inzicht en oordeelsvorming en wordt 'als collectief' getoetst en beoordeeld. Een externe partij is gevraagd om een toets op te stellen die in de ogen van het bestuur voldoende borging biedt voor een adequate toets. De toets heeft in april 2010 plaatsgevonden. Het resultaat aldus het rapport is "dat er goed gescoord is

door de deelnemende bestuurders. Over de gehele lijn zijn er goede tot zeer goede antwoorden gegeven. Er kan derhalve worden geconstateerd dat op alle aandachtsgebieden tenminste twee bestuursleden over voldoende deskundigheid niveau (level) 2 beschikken”.

Opleiding bestuur

Jaarlijks organiseert het pensioenfonds studiedagen over actuele thema's om de kennis en kunde van het bestuur als geheel op peil te houden. In 2009 hebben twee studiedagen plaatsgevonden. Het onderwerp van de eerste studiedag was risicobeheersing. Tijdens de tweede studiedag heeft het bestuur gediscussieerd over het onderwerp fusie en/of samenwerking met andere pensioenfonds. Tevens is tijdens deze dag aandacht besteed aan de onderwerpen premiegrondslagen en indexatie.

Het bestuur is aanwezig bij themabijeenkomsten van de DNB, de AFM, de VB en van Syntrus Achmea.

Het bestuur beschikt over een deskundigheidsplan waarin is vastgelegd wat de eisen zijn die aan bestuursleden worden gesteld. Het bestuur geeft hiermee invulling aan Principe A12 van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur.

2.3.3 Zelfevaluatie

Het bestuur heeft in 2009 zijn eigen functioneren geëvalueerd. Het bestuur heeft dit gedaan omdat het zijn eigen functioneren serieus neemt. Het bestuur geeft hiermee bovendien invulling aan Principe A13 van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur.

Deze zelfevaluatie is ondersteund door Montae Bestuurscentrum en haar online instrument de “Board Functioning Index”: een objectieve maatstaf voor het functioneren van het bestuur. De Board Functioning Index behandelt de volgende onderwerpen:

- Betrokkenheid kernverantwoordelijkheden
De Board Functioning Index vraagt bestuursleden naar hun oordeel over de huidige en de gewenste betrokkenheid bij kernverantwoordelijkheden van het bestuur.
- Deskundigheid
Ieder bestuurslid geeft aan op welke onderdelen het bestuur een grotere deskundigheid goed kan gebruiken.
- Het bestuur als team
De Board Functioning Index vergelijkt de antwoorden van het

bestuur met de kenmerken van een goed functionerend team op bestuursniveau.

- Proces van besturen – best practices
Denk aan het aantrekken en inwerken van nieuwe bestuursleden en de voorbereiding, het verloop en de opvolging van vergaderingen.

De werkwijze was als volgt: via online vragenlijsten hebben alle bestuursleden vooraf inbreng gegeven. Op basis hiervan heeft Montae een rapport gemaakt. Het rapport was het startpunt van het gesprek binnen het bestuur. De nabespreking in 2010 is begeleid door onafhankelijke deskundigen van Montae Bestuurscentrum. Het bestuur heeft tijdens de nabespreking afspraken gemaakt over onder meer de volgende onderwerpen:

1. minder in details treden, efficiency verhogen en slagvaardiger handelen;
2. vergroten deskundigheid door aanvullende opleidingen;
3. duidelijker scheiding rol en taak (afbakening) bestuur, commissies en bestuursbureau;
4. meer tijd besteden aan de langetermijnstrategie en doelstelling fondstoekomst uitdragen.

Het bestuur evalueert jaarlijks zijn functioneren en zal in 2010 ook expliciet stilstaan bij het functioneren van individuele bestuursleden.

2.3.4 Gedragscode

Op de bestuursleden en iedere werknemer van het pensioenfonds is de gedragscode van het pensioenfonds van toepassing. Het doel van de gedragscode is onder andere door het stellen van regels en richtlijnen voor bestuursleden en medewerkers mogelijke belangenconflicten tussen het pensioenfonds en betrokkenen in privé te voorkomen. De gedragscode bevordert de transparantie en zorgt ervoor dat alle betrokkenen, ook voor hun eigen bescherming, duidelijk weten wat wel en niet geoorloofd is.

Elk bestuurslid en iedere werknemer van het pensioenfonds verklaart schriftelijk de gedragscode te zullen naleven. Een compliance officer werkzaam bij KPMG Advisory N.V. bewaakt de correcte naleving van de gedragscode door alle betrokkenen jaarlijks een vragenlijst te verstrekken en aan het bestuur te rapporteren over de uitkomsten met betrekking tot de naleving van de gedragscode. Deze rapportage wordt vervolgens in een bestuursvergadering besproken.

2.3.5 Principes voor beheerst beloningsbeleid

Op 6 mei 2009 hebben DNB en AFM de "Principes voor beheerst beloningsbeleid" gepubliceerd (hierna: de Principes). In de kern is het doel van de Principes: het tegengaan van "perverse beloningsprikkelers". Met naleving van de Principes zijn soliditeit, integriteit en voldoen aan verwachtingen bij belanghebbenden van het pensioenfonds gediend. Pensioenfonds moeten de Principes concreet toepassen op hun situatie en daartoe hun beloningsbeleid kritisch tegen het licht houden en waar nodig aanpassen. Het gaat daarbij niet alleen om de beloning van bestuurders, maar ook om uitbestede werkzaamheden van het pensioenfonds. Het beheerste beloningsbeleid is onderdeel van het risicomanagement raamwerk wat in de loop van 2010 wordt geïmplementeerd. In 2009 heeft het pensioenfonds de partijen aan wie zij werkzaamheden heeft uitbesteed schriftelijk gevraagd om deze principes toe te passen.

2.3.6 Onafhankelijkheid bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds stelt zich bij het uitoefenen van zijn bestuursstaak onafhankelijk op. Het bestuur draagt er zorg voor dat het pensioenfonds uitsluitend handelt ten behoeve van alle belanghebbenden van het pensioenfonds. Het bestuur weegt hun belangen op een zorgvuldige en evenwichtige wijze tegen elkaar af en maakt dit inzichtelijk. De belanghebbenden zijn de deelnemers, de gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de aangesloten werkgevers.

2.3.7 Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur van het pensioenfonds is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.

2.3.8 Geschillencommissie

Het bestuur van het pensioenfonds heeft met ingang van 1 januari 2008 een geschillencommissie ingesteld voor de behandeling van geschillen. De commissie heeft tot taak het bestuur te adviseren over geschillen tussen deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, pensioengerechtigden of werkgevers en het pensioenfonds betreffende besluiten van het bestuur die geen besluit van algemene strekking zijn. Het bestuur besluit conform het

advies van de commissie, tenzij zwaarwichtige belangen tot een ander besluit aanleiding geven. De leden van de geschillencommissie zijn in 2008 genoemd. Ook is een secretaris aan de commissie toegevoegd. In 2009 heeft de geschillencommissie met betrekking tot drie beroepschriften een advies uitgebracht aan het bestuur. In alle drie de gevallen adviseerde de geschillencommissie het bestuur om het betreffende bestuursbesluit waartegen het beroep was ingesteld te handhaven. De commissie kwam in 2009 twee keer in hoorzitting bijeen.

2.4 Communicatie

2.4.1 Communicatie pensioenfonds

Het bestuur van het pensioenfonds wil, in lijn met wet- en regelgeving alle betrokkenen, (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers op heldere en begrijpelijke wijze informeren over het beleid en de uitvoering daarvan. Het algemene beleid over communicatie is vastgelegd in een communicatiebeleidsplan. Ieder jaar worden in een communicatiejaarplan de werkzaamheden voor dat jaar vastgelegd. Hierin staat onder meer welke communicatieactiviteiten voor de verschillende doelgroepen zijn gepland én op welke trends en ontwikkelingen het pensioenfonds dat jaar nader ingaat.

Visiesessie en communicatiejaarplan

In de voorbereidingsfase voor het communicatiejaarplan heeft de Commissie Communicatie in het voorjaar een visiesessie gehouden, om de uitgangspunten en de doelstellingen van pensioengerechtigden van het pensioenfonds tegen het licht te houden van de laatste ontwikkelingen. In het communicatiejaarplan 2010 is rekening gehouden met de uitkomsten, bijvoorbeeld toegankelijkheid van de website.

Klantenpanels

De AFM schrijft onder meer voor dat door het instellen van klantenpanels de communicatiemiddelen dienen te worden getoetst. In 2009 is daarmee gestart en dit loopt door in 2010. De klantenpanels (van werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden) toetsen de communicatiemiddelen van het pensioenfonds op duidelijkheid, aantrekkelijkheid en volledigheid.

Nieuwsbrief voor deelnemers en pensioengerechtigden

In 2009 heeft het pensioenfonds deelnemers en pensioengerechtigden geïnformeerd over zaken die het pensioenfonds betreffen door een nieuwsbrief te sturen. In deze nieuwsbrief is met name aandacht besteed aan de financiële positie van het pensioenfonds. Omdat het pensioenfonds ervoor heeft gekozen om in 2009 nog geen toeslagenlabel te gebruiken, is eveneens de door de AFM voorgeschreven 'modelbrief' aan de nieuwsbrief toegevoegd. Met deze modelbrief werden deelnemers en gepensioneerden op door de AFM bepaalde wijze eveneens over de financiële situatie van het pensioenfonds geïnformeerd.

Informatie over de financiële positie en herstelplan

Op de website van het pensioenfonds staat maandelijks de financiële positie van het pensioenfonds vermeld. Bovendien is in 2009 besloten om de informatie over het herstelplan op de website te plaatsen met een document met veelgestelde vragen over het herstelplan en de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Het pensioenfonds heeft gedurende het jaar via de website regelmatig nieuws gemeld over het verloop van de dekkingsgraad.

Nieuwsbrief voor werkgevers

In december 2009 heeft het pensioenfonds ook een nieuwsbrief voor werkgevers uitgebracht om hen meer rechtstreeks te informeren over niet alleen de ontwikkelingen op uitvoerings- en administratief terrein, maar ook over de mogelijkheden van aanlevering van gegevens. Bijvoorbeeld de introductie van het (nieuwe) werkgeversportaal en de premies 2010.

Digitaal verkort jaarverslag

Van het jaarverslag 2008 is in 2009 een verkorte uitgave op de website geplaatst. Het document is een samenvatting van het jaarverslag 2008.

Pensioenkrant voor 65-plussers

In januari 2009 en 2010 hebben de pensioengerechtigden de pensioenkrant 'In Detail' ontvangen met informatieve en ontspannende onderwerpen, bijvoorbeeld informatie over de toeslag en de pensioenuitkering.

Website

De website van het pensioenfonds is een belangrijk communicatiemiddel. In 2009 zijn voorbereidingen getroffen om de website te verbeteren. De navigatie is ingrijpend veranderd, zodat een bezoeker sneller de informatie vindt die hij of zij zoekt. Ook de

zoekfunctie is verbeterd. Daarnaast is er meer ruimte voor actualiteiten en nieuwsberichten voor alle doelgroepen en kunnen links worden geplaatst naar relevante berichten. De website heeft bovendien een frissere uitstraling gekregen door het gebruik van kleur en foto's. Sinds 1 maart 2010 is de nieuwe website van het pensioenfonds in de lucht.

2.5 Toezichthouder AFM en DNB

2.5.1 Autoriteit Financiële Markten (AFM)

AFM vraagt pensioenfonds zelf aan te geven of communicatie goed is.

De toezichthouder Autoriteit Financiële Markten (AFM) stuurde op 8 december 2008 een tweede self assesment aan pensioenfondsden met het verzoek informatie te geven over de wijze waarop communicatie aan deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden plaatsvindt. De AFM vroeg ondermeer hoe het pensioenfonds omgaat met informatieverstrekking en hoe de zorgplicht wordt ingevuld. Het pensioenfonds heeft in januari 2009 het self assesment ingevuld. In april 2009 koppelde de AFM de resultaten terug aan het pensioenfonds. De AFM is op grond van het ingevulde self assesment van mening dat het pensioenfonds de voorschriften uit de Pensioenwet over informatieverstrekking voldoende naleeft.

De AFM heeft naar aanleiding van het self assesment ook een persbericht naar buiten gebracht, waarin de AFM aan heeft gegeven dat zij in het algemeen verbetering ziet in de communicatie van pensioenfondsden, maar dat zij een breder en dieper onderzoek gaat doen naar de communicatie bij pensioenfondsden.

Onderzoek naar gebeurteniscommunicatie

In 2009 heeft het pensioenfonds aan de volgende onderzoeken mee gedaan.

Startbrief

Dit betreft een onderzoek naar de startbrief, welke iedere nieuwe deelnemer (bij diensttreding) ontvangt. De AFM is nagegaan of de gegevens in de startbrief van het pensioenfonds volledig en begrijpelijk zijn en of de startbrief tijdig is verstuurd. Het onderzoek heeft geleid tot een aantal opmerkingen die inmiddels in de startbrief zijn verwerkt.

Uniform Pensioenoverzicht (UPO)

Dit betreft een onderzoek naar het uniform pensioenoverzicht (UPO) 2007 bij collectieve uitkeringovereenkomsten, waarbij de informatieverstrekking aan de deelnemers met het UPO wordt getoetst aan de wettelijke eisen (met name juistheid en volledigheid). Het UPO 2007 voldoet niet aan de UPO-vereisten van de AFM. Het UPO 2010 is voor het merendeel aangepast aan het UPO-model van de AFM.

Voorwaardelijkheidsverklaring

In 2009 heeft het bestuur van het pensioenfonds met de AFM correspondentie gevoerd over de betekenis en uitleg van de begripelijkheid van de tekst die voor de voorwaardelijkheidsverklaring in bijvoorbeeld het UPO en de startbrief door het pensioenfonds moet worden gebruikt.

2.5.2 De Nederlandsche Bank (DNB)

Herstelplan

In 2009 hebben de voorzitters van het bestuur op uitnodiging van DNB met DNB gesproken over het door het pensioenfonds ingediende geïntegreerde herstelplan. DNB heeft het ingediende geïntegreerde herstelplan goedgekeurd.

Verzoek ontheffing artikel 129, eerste lid van de Pensioenwet (gebruik solvabiliteitsvrijval voor premiekorting)

Het pensioenfonds heeft in 2008 aan DNB verzocht om ontheffing van artikel 129, eerste lid van de Pensioenwet in verband met het gebruik van de solvabiliteitsvrijval voor premiekorting. Om voor ontheffing in aanmerking te komen, moest onder meer sprake zijn van het voornemen van het pensioenfonds om ook na 31 december 2008 de solvabiliteitsvrijval te gebruiken voor premiekorting. DNB was van mening dat het pensioenfonds dit onvoldoende kon aantonen en wees daarom het verzoek om ontheffing af.

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

2.6 Overige ontwikkelingen

2.6.1 Fusie met Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Optiekbedrijven

De (voorzitters van) de besturen van de stichting Bedrijfstakpensioenfonds Optiekbedrijven (Optiek) en de stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel (Detailhandel) hebben in 2009 gesprekken gevoerd over een mogelijke samenwerking tussen beide bedrijfstakpensioenfonds. Het bestuur van Optiek is van mening dat (onder meer) door de omvang van het pensioenfonds, de toenemende (deskundigheid)eisen die aan bestuur en overige organen van het pensioenfonds worden gesteld, het behoud van kennis en kwaliteit en de financiële positie het wenselijk is om aansluiting te zoeken bij een ander bedrijfstakpensioenfonds. Dit pensioenfonds moet niet alleen passen bij het karakter en de werkwijze van Optiek, maar moet ook voor de continuïteit zorg kunnen dragen. Het bestuur van Detailhandel zoekt (op haar beurt) aansluiting bij bedrijfstakpensioenfonds die 'detailhandel- breed' actief zijn om samen een goed en betaalbaar pensioen in de branche van de detailhandel te kunnen blijven bieden. In april 2009 hebben de besturen een intentieovereenkomst ondertekend en in het najaar de fusieovereenkomst om de pensioenfonds met ingang van 1 januari 2010 te laten fuseren. De juridische fusie is met ingang van 1 januari 2010 gerealiseerd.

2.6.2 Verkenning mogelijkheden samenwerking met andere pensioenfonds

In 2009 hebben de voorzitters van het pensioenfonds verkennende gesprekken gevoerd met de voorzitters van een aantal andere pensioenfonds over een mogelijke samenwerking in de toekomst. De betreffende pensioenfonds hebben raakvlakken met elkaar. Nadenken en discussiëren over samenwerking tussen pensioenfonds is belangrijk. Veel ontwikkelingen noodzaken vooral de kleinere pensioenfonds tot samenwerking. Voor het bestuur staat het belang van werkgevers, deelnemers en gepensioneerden in dit verband voorop. De verkenning zal in 2010 worden voortgezet.

2.6.3 Ad hoc commissie vermogensbeheer

Het pensioenfonds heeft in 2008 een ad-hoc-commissie vermogensbeheer ingesteld die voorbereidend werk heeft gedaan met betrekking tot de door het bestuur gewenste beleggingsorganisatie. In 2010 is de verkenning voor de gewenste beleggingsorganisatie voortgezet door de tijdelijke commissie Beleggingsorganisatie. De Ad hoc commissie vermogensbeheer is in 2009 opgeheven.

2.7 Organisatie pensioenfonds

2.7.1 Bestuursbureau

In juli 2009 heeft het pensioenfonds een bestuursbureau ingesteld. Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur in de bestuurlijke taken. Bovendien geeft het pensioenfonds op deze wijze invulling aan de wens van het bestuur om een meer onafhankelijke opstelling naar de uitvoerders van het pensioen- en vermogensbeheer te kunnen innemen.

2.8 Pensioenbeheer

Het pensioenfonds besteedt de uitvoering van haar pensioen-, (vastgoed-) en vermogensbeheer uit aan Syntrus Achmea. Syntrus Achmea is onderdeel van het concern Eureko.

Syntrus Achmea bestaat uit drie rechtspersonen:

- Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. (voorheen Interpolis Pensioenbeheer B.V.)
- Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V. (voorheen Interpolis Vermogensbeheer B.V.)
- Syntrus Achmea Vastgoed B.V. (voorheen Achmea Vastgoed B.V.)

Syntrus Achmea heeft een Klantenraad die uit haar midden een Raad van Advies kiest. Namens het pensioenfonds hebben de heer Van Popta en mevrouw Van Duijn-Pennenburg zitting genomen in de Klantenraad. De Klantenraad heeft hen gekozen tot lid van de Raad van Advies.

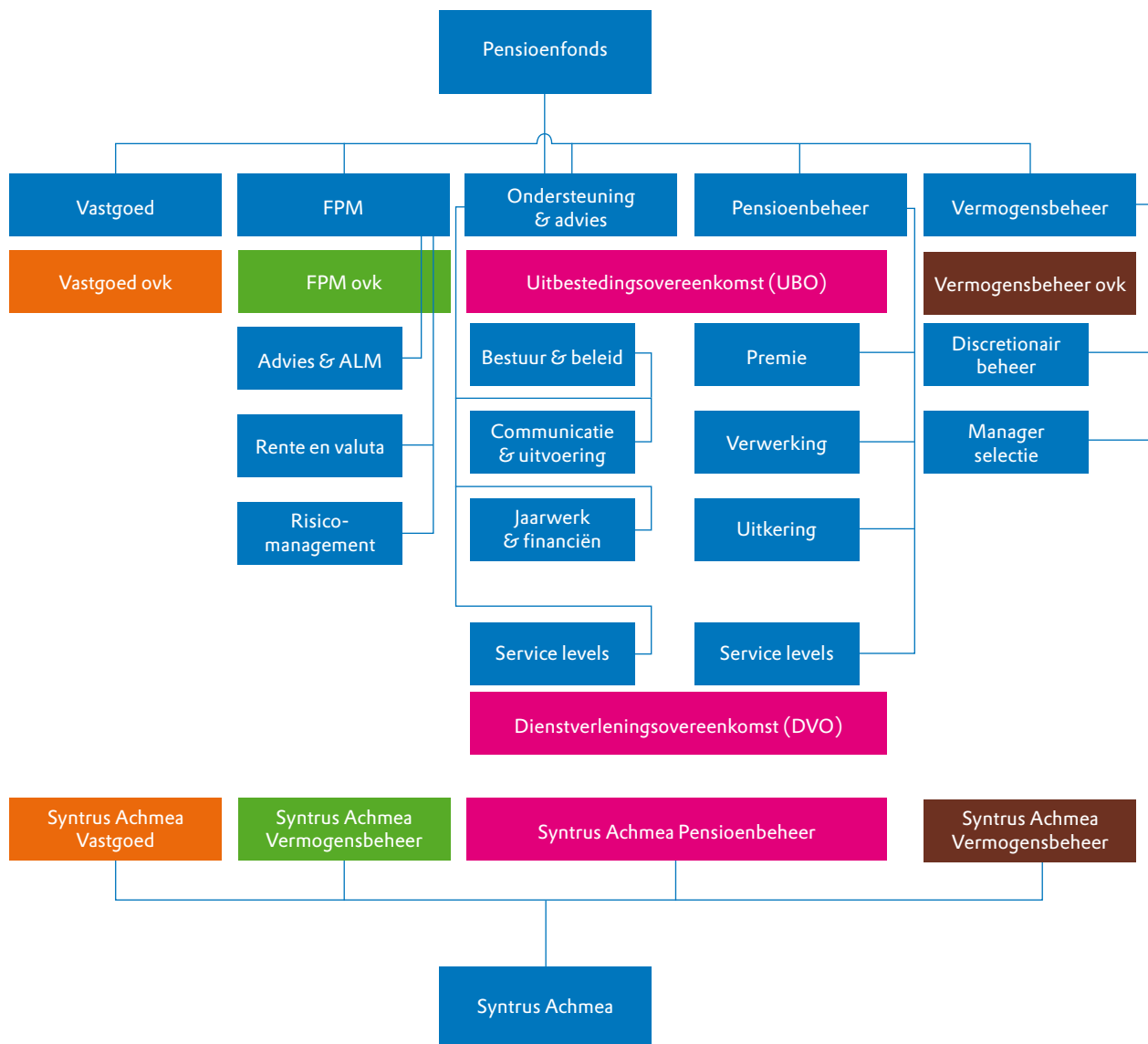
Nieuwe uitvoeringsovereenkomst pensioenbeheer

In 2008 ontwikkelde het bestuur, met ondersteuning van PricewaterhouseCoopers, een nieuw model dienstverleningsovereenkomst voor de uitbesteding van het pensioenbeheer. Dit model voldoet aan de eisen van de Pensioenwet en de richtlijnen van De Nederlandsche Bank. Op basis van dit model is het bestuur de contractsonderhandelingen gestart met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V.. Dit resulteerde in een vernieuwde uitbestedingsovereenkomst per 1 januari 2010.

Toekomstige uitbesteding vermogensbeheer

In 2009 is het bestuur ook begonnen met de ontwikkeling van een nieuw model voor de uitbesteding van het vermogensbeheer. Op basis van dit model beraadt het bestuur zich in 2010 op de uitbesteding van het vermogensbeheer. In afwachting daarvan zijn de huidige overeenkomsten voor uitbesteding van het vermogensbeheer met Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V. en Syntrus Achmea Vastgoed B.V., welke afliepen op 31 december 2009, met een jaar verlengd tot 31 december 2010.

In een overzicht kunnen de uitbesteede werkzaamheden als volgt worden weergegeven.

3 Financieel beleid

3.1 Inleiding

Het pensioenfonds heeft om aan zijn doelstelling te kunnen voldoen de beschikking over de beleidsinstrumenten premie, toeslagen, beleggingen en de pensioenregeling.

3.2 Premies

De pensioenregeling is een collectieve vaste bijdrageregeling met een premie die voor een periode van vijf jaar, eindigend ultimo 2011, is vastgesteld op 16,2% van de pensioengrondslag. Jaarlijks wordt vastgesteld of deze premie nog voldoet aan de wet- en regelgeving.

3.2.1 Premie basisregeling (maximum €47.802,-)

In het jaar 2009 is de premie 16,2% van de pensioengrondslag. De pensioengrondslag in 2009 is het loon op basis van de Wet financiering sociale verzekeringen met een maximum van €47.802,- verminderd met de franchise (in 2009 €11.979,-).

3.2.2 Extra premies brancheregelingen AGF en Gebra

Voor de werknemers in de branches aardappelen, groenten en fruit (AGF) en de gemengde- en speelgoedbranche (Gebra) is er een aanvulling op de opbouw van het reguliere ouderdoms- en nabestaandenpensioen respectievelijk 0,25% en 0,2% van de pensioengrondslag.

De premie voor de brancheregeling AGF is 3,13% van de pensioengrondslag, waarvan maximaal 1,565% wordt ingehouden op het salaris van de werknemer. In de brancheregeling Gebra is de premie 2,5% van de pensioengrondslag, waarvan maximaal 1,0% wordt ingehouden op het salaris van de werknemer.

3.2.3 Premie aanvullende regeling

De werkgevers hebben de mogelijkheid om hun personeelsleden (al het personeel) pensioen op te laten bouwen voor hun inkomen dat

boven het maximum loon Wet financiering Sociale Verzekeringen ligt, ook wel de aanvullende regeling genoemd. De opbouwpercentages en toeslagen voor de aanvullende regeling zijn gelijk aan die van de basisregeling.

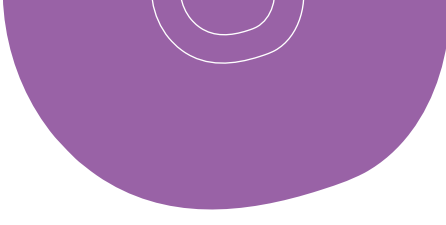
De premie voor de aanvullende regeling is voor de periode van 2008 tot en met 2011 vastgesteld op 18,6% van de excedent-pensioengrondslag, mits de werkgever niet meer dan honderd werknemers heeft die deelnemen in de aanvullende regeling. Indien de werkgever meer dan honderd werknemers heeft die deelnemen in de aanvullende regeling, kan het pensioenfonds een afwijkend premiepercentage vaststellen, waarbij rekening wordt gehouden met de gemiddelde leeftijd en de man/vrouw-samenstelling van die deelnemers. De werkgever kan een eventueel hogere premie op het loon van de deelnemer inhouden voor zover dat met de deelnemer is afgesproken. Als een werkgever gebruik maakt van de mogelijkheid de aanvullende regeling te treffen, sluit het pensioenfonds met deze werkgever een uitvoeringsovereenkomst af. In de uitvoeringsovereenkomst worden de voorwaarden vastgelegd die gelden voor deelname in de aanvullende regeling. Tevens wordt bepaald in hoeverre het pensioenreglement en het uitvoeringsreglement van toepassing zijn.

3.2.4 Collectieve vaste bijdrage regeling

De regeling is een uitkeringsovereenkomst die wordt gefinancierd met een premie volgens een collectieve vaste bijdrageregeling. De premie staat voor een periode van vijf jaar (tot en met 2011) vast. Alleen in zeer ingrijpende en onvoorziene omstandigheden kan de pensioenpremie tussentijds wijzigen. Het bestuur kan, in geval van financiële problemen, besluiten de pensioenregeling te versoberen en aanspraken en/of rechten te verlagen.

3.2.5 Kostendekkende premie 2009

De wet- en regelgeving vereist een kostendekkende premie waarvoor de wijze van berekening is vastgelegd in de pensioenwet. In het boekjaar 2009 was de feitelijke premie van 16,2% van de pensioengrondslag niet kostendekkend. De kostendekkende premie bedroeg namelijk 16,3% van de pensioengrondslag. In 2010 is het bestuur een ALM-studie gestart. Mede gezien het feit dat het niet kostendekkend zijn van de premie van marginale aard is, heeft het bestuur besloten nu geen aanpassing te doen. In 2010 onderzoekt het

bestuur, mede op basis van de resultaten van de ALM-studie, de kostendekkendheid van de premie en zal dan zo nodig stappen nemen. Het feit dat de premie 2009 niet kostendekkend was, geldt niet alleen voor de basisregeling. Dit geldt ook voor de aanvullende pensioenregeling.

3.3 Toeslag

Als de middelen van het pensioenfonds het toelaten, streeft het bestuur ernaar de pensioenen van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de stijging van het indexcijfer van de cao-lonen van de detailhandelsbranches die onder het pensioenfonds vallen, exclusief bijzondere beloningen. Dit indexcijfer stelt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) speciaal voor het pensioenfonds vast (CBS-indexcijfer van de CAO-lonen in de detailhandel).

Het bestuur streeft ernaar de opgebouwde pensioenen van gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen jaarlijks aan te passen aan de stijging van de CBS-consumentenprijsindex "afgeleid". Dit betekent dat de index niet beïnvloed wordt door belasting- en accijnseffecten. De toeslagen voor de gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen mogen daarbij niet hoger zijn dan de toeslag voor de actieve deelnemers.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de financiële middelen van het pensioenfonds toereikend zijn om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te verhogen. Er bestaat geen recht op toeslagverlening en er is dus geen zekerheid of en in hoeverre het pensioenfonds in de toekomst een toeslag kan verlenen. Het pensioenfonds reserveert namelijk geen gelden voor toekomstige toeslagen.

Het bestuur gebruikt als leidraad voor de toeslagverlening⁵ een staffel, waarbij de toeslagverlening afhankelijk is van de dekkingsgraad op moment van toeslagverlening;

- als de volgens het FTK berekende dekkingsgraad lager is dan (de dekkingsgraad die het FTK vereist – 5%punt), verleent het pensioenfonds geen toeslag;
- als de volgens het FTK berekende dekkingsgraad hoger is dan (de dekkingsgraad die het FTK vereist + 10%punt), verleent het pensioenfonds een volledige toeslag;
- als de volgens het FTK berekende dekkingsgraad tussen de twee hiervoor berekende dekkingsgraden ligt, berekent het pensioenfonds de toeslag pro rata.

Voor actieve deelnemers geldt een andere index voor de toeslagverlening dan voor de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers. De rechten van actieven worden welvaartsvast gehouden terwijl de pensioenen van pensioengerechtigden en gewezen deelnemers waardevast worden gehouden. De deelnemersraad heeft het bestuur gevraagd naar de reden van dit onderscheid. Hierover is het bestuur met de deelnemersraad in gesprek.

Toeslag 2010

Het bestuur van het pensioenfonds heeft in december 2009 een besluit genomen over de toeslag per 1 januari 2010. De FTK dekkingsgraad van het pensioenfonds was toen ongeveer 106%, en de vereiste dekkingsgraad circa 118%. Hantering van de staffel leidt ertoe dat er geen toeslag wordt verleend voor zowel de actieven, inactieven als gepensioneerden. Noch de financiële situatie van het pensioenfonds, noch de algemene economische situatie vormde voor het bestuur aanleiding om van de leidraad van de toeslagstaffel af te wijken. Daarom heeft het bestuur besloten om de toeslag per 1 januari 2010, welke toeslag wordt berekend over de opgebouwde rechten per 31 december 2008, voor zowel actieven als inactieven vast te stellen op 0%. Ook de ingegane pensioenen (inclusief de AOP-uitkeringen) zijn per 1 januari 2010 niet verhoogd.

3.4 ALM

De resultaten van de continuïteitsanalyse die in februari 2009 heeft plaatsgevonden en als basis heeft gediend voor het in maart 2009 bij DNB ingediende herstelplan en de verbeterde levenskansen zijn voor het bestuur aanleiding geweest om een ALM studie te laten uitvoeren. Een ALM-studie heeft als doel om het bestuur inzicht te geven in de gevolgen van beleidskeuzes. De belangrijkste observaties en bevindingen uit de ALM studie zijn dat het huidige beleid relatief hoge risico's kent, een premie heeft die in veel gevallen niet kostendekkend is, een relatief lage indexatieverwachting kent en de streefgrens pas laat bereikt.

Genoemde observaties en bevindingen houden in dat de huidige pensioenregeling niet ongewijzigd kan worden voortgezet. Dit wordt versterkt door de huidige economische situatie. Daarom heeft het bestuur besloten dat de pensioenregeling in nauwe samenwerking met de sociale partners in de detailhandel moet worden aangepast.

⁵ De datum van de bestuursvergadering waar over de toeslagverlening wordt besloten is de datum waarop de stand van de dekkingsgraad wordt berekend

3.5 Pensioenvermogen en voorzieningen

Bedragen x € 1.000	Pensioen- vermogen EUR	Technische voorzieningen EUR	resultaat	percentage	Dekkings- graad percentage
Stand per 31 december 2008	6.940.086	7.061.109			98%
Bijdragen					
Beleggingsresultaten	383.876	185.915	197.961	2,8%	101,1%
Premiebijdragen	367.036	348.173	18.863	0,3%	101,4%
Uitkeringen	-207.114	-205.826	-1.288	0,0%	101,4%
Wijziging Marktrente		-525.076	525.076	7,4%	108,8%
Wijziging actuariële grondslagen		509.145	-509.145	-7,2%	101,6%
Collectieve waardeoverdrachten	285.230	289.440	-4.210	-0,1%	101,5%
Overige	-25.489	-4.294	-21.194	-0,3%	101,2%
Stand per 31 december 2009	7.743.627	7.658.587	206.063	3%	101%

De beleggingsresultaten bestaan voor € 314.444 negatief uit indirect rendement op vastrentende waarden en derivaten. Dit rendement dient ter afdekking van het renterisico; in 2009 zijn de technische voorzieningen met € 525.076 afgenomen als gevolg van de gestegen marktrente. Hierbij dient opgemerkt te worden dat door de afname van de creditspread en de gedaalde marktrente (voor de korte termijn) het indirecte rendement op vastrentende waarde dit jaar eveneens positief is geweest. Wanneer de totale winst wordt afgezet tegen de afname van de technische voorzieningen volgt dat over 2009 de effectieve afdekking van het renterisico bij benadering gelijk was aan 60%.

Het saldo van baten en lasten over de afgelopen jaren kan als volgt worden geanalyseerd:

Bedragen x € 1.000	2009	2008	2007	2006	2005
Premieresultaat	-10.692	112.522	35.445	19.302	-60.012
Interestresultaat	723.037	-1.972.943	330.082	381.272	181.430
Overig resultaat	-506.282	3.060	-82.029	-95.074	-137.805
	206.063	-1.857.361	283.498	305.500	-16.387

De vergelijkende cijfers over de jaren tot en met 2006 zijn niet gecorrigeerd voor het effect van de met ingang van 1 januari 2007 doorgevoerde stelselwijziging FTK.

De dekkingsgraad wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen. De dekkingsgraad ultimo 2009 (op basis van de jaarrekening) heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2009	2008	2007	2006	2005
Dekkingsgraad ultimo	101%	98%	133%	126%	124%
Gemiddelde interest voor verplichtingen	4,2%	3,8%	5,0%	4,0%	3,7%

De vermelde dekkingsgraden zijn tot en met 2006 vastgesteld op basis van de Actuariële Principes Pensioenfondsen. Vanaf 2007 is dit het Financiële Toetsingskader.

Het pensioenfonds bevindt zich ultimo 2009 in een situatie van dekkingstekort aangezien de dekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,5%.

3.6 Actuariële analyse

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven:

	2009 EUR	2008 EUR
Premieresultaat		
Premiebijdragen gecorrigeerd voor premievrijstelling	367.036	362.560
Pensioenopbouw	-348.173	-223.218
Mutatie technische voorziening voor excassokosten	-2.679	-165
Pensioenuitvoeringskosten	-26.876	-26.655
	-2.679	-165
	-10.692	112.522
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten	383.876	-113.482
Rentetoevoeging technische voorziening	-185.915	-238.508
Wijziging marktrente	525.076	-1.620.954
	723.037	-1.972.944
Overig resultaat		
Resultaat op waardeoverdrachten (saldo overdacht van rechten)	947	-85
Resultaat op kanssystemen (overige wijzigingen)	-4.766	14.933
Resultaat op uitkeringen	-1.288	-3.568
Indexering en overige toeslagen	-453	1.203
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-509.145	-
Overige baten	8.835	4.781
Wijziging herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-	-
Overige lasten	-412	-14.203
	-506.282	3.061
Totaal saldo van baten en lasten	206.063	-1.857.361

Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

De solvabiliteit van het pensioenfonds is niet toereikend. Er is zowel sprake van een reservetekort als een dekkingstekort. Voor de berekening van het vereiste eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model DNB.

Oordeel externe actuaris over de financiële positie

De technische voorzieningen zijn overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel bezien, toereikend vastgesteld. De feitelijk ontvangen premie over boekjaar 2009 is lager dan de minimaal te ontvangen bijdrage en is daarmee niet kostendekkend. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf, is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een dekkingstekort. De vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel is naar de mening van de waarmede actuaris slecht, vanwege het dekkingstekort.

3.7 Beleggingen

3.7.1 Terugblik economie en financiële markten

2009: het begin van herstel

In het eerste kwartaal van 2009 bleven de problemen in de financiële sector aanhouden en de dalende trend waarin de wereldwijde economie was geraakt, bepaalde het beeld op de financiële markten. Zakelijke waarden leverden in de eerste maanden van 2009 aan waarde in. Het effect van het ruime monetair beleid, noodkredieten aan banken en ondersteunende maatregelen die overheden namen en onconventionele maatregelen zoals het opkopen van effecten om het financiële systeem aan de gang te houden, zorgden voor een herstel in de tweede helft van 2009.

Het herstel was vooral zichtbaar op de aandelenmarkten en de kredietmarkten. Investerings in infrastructuur en vastgoed, die in 2008 minder waren geraakt door de kredietcrisis, stegen in 2009.

De vele overheidsstimulansen, garantstellingen voor banken, nationalisaties en cyclische terugval betekenden een toename van overheidstekorten wat leidde tot een toenemende vraag naar staatsobligaties met als gevolg een (forse) daling van de kapitaalmarkt-

rente. Ook leidde de verslechtering van de overheidsfinanciën tot twijfels over de kredietwaardigheid van een aantal landen waardoor de kapitaalmarktrente eind 2009 weer steeg.

3.7.2 Gevoerd beleid

Rebalancing

Na de waardedaling in 2008 en de zeer hoge volatiliteit op de beurzen begin 2009, heeft het bestuur besloten de geplande jaarlijkse rebalancing in april uit te stellen. Begin juli, nadat de beurzen enigszins tot rust waren gekomen, is de portefeuille gedeeltelijk (voor de helft) aangepast richting de bestaande normverdeling en zijn aandelen bijgekocht ten koste van minder risicovolle beleggingen.

Herstelplan

Aan het einde van het eerste kwartaal is door het bestuur een herstelplan ingediend bij DNB met daarin een tijdpad voor herstel.

Portefeuilleconstructie update

De financiële crisis wierp de vraag op wat de economische verwachtingen zijn voor de komende jaren. Dit ook ten opzichte van de verwachtingen die tot nog toe werden gehanteerd. Er zijn verschillende economische scenario's besproken. In 2009 is op basis van deze scenario's een reguliere portefeuille constructie update studie verricht – uitgaande van de geldende ALM kaders. Aangezien bleek dat de bestaande normportefeuille goed was gepositioneerd werd door het bestuur besloten de normportefeuille vooralsnog niet aan te passen.

Rentehedge

Het bestuur heeft in 2006 op basis van de toen uitgevoerde ALM-studie besloten tot een rentehedge die eveneens in 2006 geïmplementeerd is. De dynamische hedge strategie, gericht op het afdekken van de nominale verplichtingen, bestond gedurende 2009 uit interest rate swaps, swaptions en obligaties in de vastrentende waarden portefeuille. Aangezien de EUR swaprente in 2009 per saldo is gestegen zijn de verplichtingen in waarde afgenomen. De waarde van de rentehedge is echter minder in waarde afgenomen dan de verplichtingen door een lagere rentegevoeligheid wat per saldo een positief effect had op de dekkingsgraad.

Portefeuillewaarde

De waarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën aan het einde van het jaar ten opzichte van de situatie aan het begin van het jaar wordt weergegeven in onderstaande tabel:

Bedragen x € 1.000		2009			2008	
		Bedrag	Percentage	Norm-portefeuille	Bedrag	Percentage
Aandelen		2.559	35%	33%	1.678	27%
Vastrentende waarden*		3.982	54%	55%	3.558	58%
Alternatieve beleggingen		132	2%	2%	137	2%
Direct vastgoed		636	8%	10%	578	9%
Indirect vastgoed		3	0%	0%	136	2%
Liquide middelen		55	1%	0%	94	2%
Totaal		7.367	100%	100%	6.181	100%
Waarde portefeuilles ter afdekking rente- en valutarisico's		283			846	
Totaal inclusief rente- en valutahedge		7.650			7.027	

* Vastrentende waarden zijn obligaties en onderhandse leningen.

Rendementen

Onderstaande tabel geeft de performance weer uitgesplitst naar de verschillende categorieën waarin voor het pensioenfonds wordt belegd.⁶

	2009 Portefeuille	2009 Benchmark
Aandelen	30,8%	29,5%
Vastrentende waarden	7,6%	7,4%
Alternatieve beleggingen	-2,7%	5,3%
Direct vastgoed	0,5%	-0,5%
Indirect vastgoed	0,1%	36,2%
Liquide middelen	1,0%	0,7%
Totaal	13,2%	12,7%
Totaal inclusief rente- en valutahedge	6,3%	

Tactische Asset Allocatie

De beleggingsportefeuille omvatte aan het begin van het jaar een beperkte overweging op aandelen ten koste van vastrentende waarden. Echter, door de aanhoudende problemen in de financiële sector en de aanhoudende 'deleveraging' druk (o.a. gedwongen verkopen), werd besloten de overweging in aandelen terug te draaien en een neutrale positie in te nemen medio januari. Nadat de aandelenmarkten waren gestabiliseerd, werd besloten om wederom aandelen te overwegen ten opzichte van vastrentende waarden. Deze overweging in aandelen is gedurende het derde en vierde kwartaal opgebouwd en tot het einde van het jaar gehandhaafd. Per saldo heeft het TAA beleid een licht positieve bijdrage geleverd aan het totaalresultaat.

Vastrentende waarden

De markt voor vastrentende waarden kenmerkte zich in 2009 door een ongekende volatiliteit. Tot het einde van het eerste kwartaal werden risicovolle beleggingen verkocht. Beleggers vluchtten

massaal in staatsobligaties met een voorkeur voor Duitse staatsobligaties. Door betere economische vooruitzichten vanaf maart draaide dit en werden beleggingen in staatsobligaties verruild voor bedrijfsleningen. Deze verschuiving heeft ook in de portefeuille plaatsgevonden, waardoor vanaf het eerste kwartaal de beleggingsportefeuille heeft geprofiteerd van het ongekende resultaat van deze bedrijfsleningen. De portefeuille sloot het jaar af met een positief rendement, dat hoger was dan het benchmarkrendement. Alle sectoren droegen hieraan bij, maar de financiële sector het meeste.

De beleggingen met een lage kwaliteit (High Yield obligaties) lieten over het jaar in absolute zin een goed rendement zien.

In relatieve zin bleef het rendement wat werd veroorzaakt door de onderwogen posities in de financiële sector en onderwogen posities in obligaties met de laagste kwaliteit die als te risicovol werden beoordeeld. De beleggingen in obligaties van opkomende landen in Oost Europa en Zuid Amerika en Azië lieten in 2009 een positief rendement zien.

⁶ Aansluiting met de jaarrekening

In de tabel wordt een voor vermogensbeheer gebruikelijke rubricering gehanteerd die echter afwijkt van die in de jaarrekening. De aansluiting is als volgt:

- de post Alternatieve beleggingen bestaat uit de beleggingen in infrastructuur, private equity en overige alternatieve beleggingen. In de jaarrekening wordt infrastructuur gerubriceerd onder Overige beleggingen en private equity onder Aandelen. Overige alternatieve beleggingen bestaat grotendeels uit een vastgoedgerelateerde lening, deze is in de jaarrekening gerubriceerd onder vastrentende waarden;
- de post Liquide middelen bestaat uit banksaldi en beleggingen in een geldmarktfonds, deze laatste is in de jaarrekening terug te vinden onder Overige beleggingen, en
- de post waarde hedges bestaat uit de waarde van de valutahedge en van de rentehedge. De waarde rentehedge bestaat uit het totaal van de waarde van renteproducten zoals swaps en swaptions die in het kader van de rentehedge worden aangehouden. In de jaarrekening worden deze gerubriceerd onder derivaten en overige schulden.

Aandelen

De aandelenmarkten zetten in het eerste kwartaal de negatieve trend van 2008 door en leverden nog eens 20% in. Begin 2009 bestond nog het beeld dat de wereldeconomie zich in een recessie bevond. Zowel consumenten als ondernemingen waren terughoudend in hun bestedingen en dit resulteerde in een sterke daling van vooral industriële orders. Hierdoor daalden ook de winstverwachtingen van ondernemingen. Daarnaast hielden de problemen in de financiële sector aan. Na het eerste kwartaal trokken de aandelenmarkten echter aan waardoor geheel 2009 werd afgesloten met een stevige winst.

Kwalitatief sterke bedrijven met goede balansen en hoge marges wisten de beste rendementen te halen in 2009. Doordat het overgrote deel van de beleggingsportefeuille vooral op deze bedrijven was gericht lieten zowel de Europese als de Amerikaanse aandelenportefeuille een sterke performance zien van 33,9% en 23,8%, hoger dan de benchmark. Aandelen van de opkomende markten profiteerden het meest van het herstel en lieten een rendement zien van 68,5%, wat lager is dan de benchmark. De gehele aandelenportefeuille kwam uit op een positief rendement van 30,8%, wat hoger is dan het benchmarkrendement.

Alternatieve categorieën

In 2008 hadden de investeringen in infrastructuur en private equity minder te leiden onder de kredietcrisis. Zoals te verwachten heeft de categorie alternatieve beleggingen in 2009 ook weer minder geprofiteerd van het snelle herstel in 2009. Deze beleggingen zijn voor een lange termijn aangegaan en kunnen op korte termijn grote fluctuaties laten zien ten opzichte van de benchmark. Ook in 2009 was dat het geval waardoor het resultaat van de beleggingsportefeuille dit jaar een negatief rendement behaalde, dat negatief uitkomt ten opzichte van de benchmark.

Infrastructuur

De infrastructuurportefeuille kende wederom een jaar met een laag investeringstempo. Dit werd veroorzaakt door slechte beschikbaarheid van financiering. Infrastructuur beleggingen hebben over het algemeen een defensief karakter. Infrastructuur kent echter ook sectoren waarvan de opbrengsten sterk gerelateerd zijn aan vraag van gebruikers, zoals havens en luchthavens. Vooral deze investeringen daalden gedurende 2009 in waarde. Investerings- en opbrengsten daalden gedurende 2009 in waarde. Investerings- en opbrengsten daalden gedurende 2009 in waarde. Investerings- en opbrengsten daalden gedurende 2009 in waarde.

Private Equity

In 2009 werd relatief weinig activiteit gezien op de Private Equity markt, zowel het tempo van investeringen als uitkeringen nam sterk af. De redenen hiervoor waren de afwezigheid van aantrekkelijk geprijsd vreemd vermogen en grote onzekerheid over winstverwachtingen en prijsvorming. De rendementen op Private Equity investeringen lopen achter op de beursgenoteerde aandelenmarkt en de benchmark. Zo vonden er tijdens de eerste twee tot drie kwartalen van 2009 nog afwaarderingen op de fondsen in portefeuille plaats. Pas in 2010 zal zichtbaar worden of de Private Equity markt een vergelijkbare stijging als de beurs heeft doorgemaakt.

Vastgoed

2009 was voor vastgoed een moeilijk jaar. Investeringsvolumes liepen terug en er was vooral in het begin van 2009 nauwelijks beweging in de markt. In de tweede helft van 2009 kende de markt een lichte opleving, maar van een echt herstel was nog geen sprake. Ten opzichte van 2008 zijn de aanvangsrendementen licht opgelopen. In deze rendementsontwikkeling is wat betreft sterkte een verschil waarneembaar tussen eersteklas vastgoed en overig vastgoed.

Vooraf op de markt van gebruikers van kantoren en bedrijfsruimte is de leegstand tijdens 2009 opgelopen en is het verschil tussen eerste klas vastgoed en vastgoed op secundaire locaties gegroeid. De verruiming van de markt en het efficiënter gebruik maken van de bestaande gehuurde ruimte hebben er namelijk toe geleid dat de opnames in beide segmenten verder teruglopen. Kenmerkend in 2009 is de verminderde bereidheid van vastgoedgebruikers, door de onzekerheid van het economisch herstel, om te verhuizen en het dientengevolge groter aantal huurcontractverlengingen ten opzichte van 2008.

De markthuren zijn over het algemeen in alle sectoren gedaald en de concurrentie tussen locaties is verder toegenomen: op de goede zogenaamde A-locaties zijn de markthuren minder gedaald, op de mindere B- en C-locaties is de daling van markthuren veel groter geweest. Hierbij hebben winkels tot nu toe het minst te lijden gehad van de recessie. Door de blijvende vraag van vooral financieel sterke filiaalbedrijven bleven de huurprijzen voor winkels op A1-locaties stabiel. Resultante van de oplopende verschillen tussen de A-locaties en B- en C-locaties is dat vastgoed weer gewaardeerd wordt op de specifieke kenmerken van het object, de locatie en huurder.

De sectorwegingen van de direct vastgoed portefeuille bedroegen 61,1% woningen, 14,7% winkels, 18,2% kantoren, 1,6% bedrijfsruimen en 4,4% overig. Dit is gebaseerd op het gemiddelde van de wegingen van 1 januari 2009 en 31 december 2009. Ter vergelijking: de weging van de benchmark was 47,7% woningen, 25,9% winkels, 20,3% kantoren, 2,6% bedrijfsruimen en 'overig' 3,4%. Daarmee was de portefeuille overwogen naar de woningsector. Doordat de woningen in het pensioenfonds een beter resultaat hebben laten zien dan het woningrendement van de benchmark, had dit een positief effect op het rendement. De goede resultaten binnen de winkelsector droegen daar nog eens extra aan bij. Per saldo rendeerte de totale portefeuille beduidend beter dan de benchmark.

Indirect vastgoed

Het jaar 2009 stond voor beursgenoteerd indirect onroerend goed ook in het teken van herstel. In het begin van 2009 daalden de koersen, waardoor tal van onroerend goed ondernemingen genoodzaakt waren om de balans te versterken door nieuwe aandelen uit te geven. Dit was het begin van het herstel. Uiteindelijk liet de indirect onroerend goed markt een sterk positief rendement zien.

Rentehedge – beleid en uitvoering

Het pensioenfonds heeft gedurende 2009 het beleid voortgezet om het renterisico te beperken. Beleggingen en pensioenverplichtingen zijn namelijk niet in dezelfde mate gevoelig voor rentebewegingen. Daardoor kan de dekkingsgraad sterk meebewegen met rentebewegingen en loopt het pensioenfonds een groter risico om in een dekkingstekort te komen. Dit renterisico kan worden verkleind door de rentegevoeligheid van de beleggingen meer in overeenstemming te brengen met de looptijd van de verplichtingen.

Dit kan op verschillende manieren worden doorgevoerd. Het pensioenfonds heeft gekozen voor een dynamische afdekkingstrategie met gebruik van rentederivaten (renteswaps en –swaptions). Hierdoor blijft een zekere mate van rentegevoeligheid bestaan maar is het pensioenfonds beschermd tegen forse dalingen. Net als in 2008 is het in 2009 noodzakelijk gebleken als gevolg van de marktomstandigheden de strategie aan te passen aan de beschikbaarheid van de verschillende rentederivaten.

Rentehedge - resultaat

In het jaar 2009 is de EUR swaprente gestegen. De waarde van de verplichtingen is daardoor afgenomen met een positief effect op de dekkingsgraad. Ook de rentehedge is in waarde afgenomen wat een

negatief effect op de dekkingsgraad had. Per saldo heeft de rentebeweging een positief effect gehad op de dekkingsgraad.

Valutahedge

Het pensioenfonds belegt in meerdere valutagebieden. Het effect van wisselkoersfluctuaties is beperkt voor de belangrijkste 4 valuta's, te weten: de Amerikaanse dollar, het Britse pond, de Japanse yen en de Zwitserse frank. Dit beleid is gedurende 2009 gehandhaafd.

3.7.3 Verantwoord beleggen

Het pensioenfonds is zich bewust van haar maatschappelijke functie en verantwoordelijkheden. Dit betekent dat niet willens en wetens wordt belegd in bedrijven die strafbare feiten plegen of moreel verwerpelijk gedrag vertonen.

Om hier invulling aan te geven heeft het pensioenfonds besloten een uitsluitingbeleid te hanteren ten aanzien van controversiële wapens. Dit betekent dat het pensioenfonds er voor kiest om niet langer te beleggen in ondernemingen die kernwapens, chemische wapens, biologische wapens, anti persoonsmijnen of clusterbommen produceren. In 2009 zijn de aandelenportefeuilles die door Syntus Achmea worden beheerd hiermee in overeenstemming gebracht.

De beleggingen in private equity zijn al eerder, in 2007, gedeeltelijk op duurzame basis doorgevoerd.

3.7.4 Z-score

Op 24 april 1998 is de 'Vrijstellingsregeling Wet Bedrijfs-pensioenfonds' officieel in werking getreden. Deze regeling is uitgevaardigd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en heeft als belangrijkste doel ondernemingen vrijstelling te verlenen van de verplichtstelling van deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds indien de beleggingsperformance van het pensioenfonds ontoereikend is. Op basis van artikel 5 lid 1a Vrijstellingsregeling moet vrijstelling worden verleend als uit de performancetoets blijkt dat het feitelijk behaalde beleggingsrendement van het bedrijfspensioenfonds in negatieve zin afwijkt van het rendement van de door het pensioenfonds vastgestelde normportefeuille. Volgens de vrijstellingsregeling zal de performancetoets worden toegepast over de periode 2005 tot en met 2009.

Indien de uitkomst van de performancetoets lager valt dan 0,0%, kan een deelnemer vanaf 1 januari 2010 een verzoek indienen tot vrijstelling van deelname. Over 2009 is een positieve z-score behaald van 0,32%. De performancetoets over de periode 2005 tot en met december 2009 bedraagt 0,75%. Daarmee blijft de performancetoets ruimschoots boven het vereiste minimum.

Gedurende het jaar is er sprake geweest van een zwevende benchmark (floating benchmark). Een floating benchmark betekent dat de gewichten meebewegen al naar gelang de ontwikkelingen in de markt. Wanneer aandelen het heel goed doen, schiet de weging ten opzichte van de vastrentende waarden omhoog. De benchmark groeit dan mee, anders wordt buiten het door het pensioenfonds afgegeven mandaat getreden bij een vaste weging. Jaarlijks wordt teruggestuurd naar de normportefeuille (rebalancing).

3.8 Risicoparagraaf

3.8.1 Risicobeleid

Het Financieel Toetsingskader ("FTK") voor pensioenfondsen is een onderdeel van de Pensioenwet. De regelgeving van het FTK werkt de economische risico's voor pensioenfondsen verbonden aan onder meer aandelen, valuta's en rente uit. Het vertaalt deze naar vereiste reserveposities en dekkingsgraden. Hiermee worden pensioenfondsen gedwongen te overwegen welk totaal risiconiveau ze kunnen of willen accepteren. Het pensioenfonds zet, binnen de kaders van het geformuleerde risicobeleid, in op maximalisatie van het rendement op het vermogen. Bij de analyses en afwegingen wordt het pensioenfonds geadviseerd door Syntus Achmea Vermogensbeheer.

Risicomanagement

Risicobeheer en compliance vormden in 2009 een speerpunt voor DNB. Pensioenfondsbesturen moeten voldoen aan alle wet- en regelgeving en controle hebben over alle risico's die zich voordoen. DNB hanteert hiervoor het FIRM-model met een beschrijving van tien risicocategorieën. FIRM staat voor Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode. De Pensioenwet verplicht het bestuur tot het treffen van maatregelen voor een integere en beheerste bedrijfsvoering. Deze verplichting gaat verder dan de gedragscode die het bestuur nu al heeft. Het gaat om een risicobeleid, waarbij integriteitsrisico's en ook andere risico's in kaart worden gebracht. Het

bestuur is in 2009 gestart met het opzetten van een risico-managementtraamwerk, wat als doel heeft om integraal de risico's, maatregelen in kaart te brengen inclusief de bijbehorende beheersomgeving (en inrichting daarvan).

Renterisico

Renterisico is het risico dat een rentebeweging de financiële situatie van het pensioenfonds negatief beïnvloedt. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen. In 2009 heeft het pensioenfonds zijn afdekkingstrategie - gericht op het beperken van het renterisico over de pensioenverplichtingen - voortgezet. Het verkleinen van het renterisico leidt tot een lagere vereiste dekkingsgraad voor het fonds, dan het geval zou zijn geweest zonder beperking van het renterisico.

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat inflatie de waarde van de beleggingen aantast in termen van koopkracht. Het inflatierisico kan worden verkleind door meer inflatiegevoelige beleggingen in de portefeuille op te nemen. Keerzijde daarvan is dat zulke inflatiegevoelige beleggingen de kans kunnen vergroten dat het fonds niet aan haar nominale pensioenverplichtingen kan voldoen.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat wisselkoersschommelingen de waarde van een belegging beïnvloeden. Dit risico is voor het fonds beperkt, aangezien het grootste gedeelte van de beleggingsportefeuille bestaat uit in euro's genoteerde waarden. Het resterende risico naar de Amerikaanse dollar, Britse pond, Japanse yen en Zwitserse frank wordt voor 75% afgedekt.

Aandelen- en onroerend goed risico

Dit is voornamelijk het koersrisico van beleggingen in de verschillende onroerend goed- en aandelenmarkten. Door dit risico te lopen wordt op de lange termijn naar verwachting een extra rendement gehaald dat het pensioenfonds gebruikt om aan haar doelstellingen te voldoen. Dit risico wordt beheerst doordat in de uitvoering wordt gezorgd voor een goede selectie van

aandelen en spreiding over regio's en sectoren. Met het risico dat uiteindelijk overblijft wordt rekening gehouden in de ALM-studie.

Tegenpartij-/kredietrisico

Het risico dat de tegenpartij niet (meer) aan zijn verplichtingen kan voldoen, bijvoorbeeld door liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen. Om dit risico te beheersen worden de tegenpartijen nauwgezet geselecteerd. Daarnaast worden transacties over meerdere aanbieders gespreid en wordt in sommige gevallen onderpand geëist.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat een belegging niet tijdig tegen een redelijke prijs kan worden geliquideerd. Ook dit risico wordt beheerst doordat de vermogensbeheerder de beleggingsportefeuille op zo een manier opzet dat het naar verwachting aan de liquiditeitsbehoefte van het pensioenfonds kan voldoen. Daarom is bijvoorbeeld een groot deel van de portefeuille belegd in effecten die worden verhandeld op openbare, gereguleerde markten. Ook zijn eisen gesteld aan de minimale marktkapitalisatie van effecten.

Operationele risico's

Het pensioenfonds beheerst operationele risico's zoveel mogelijk door eisen te stellen aan haar dienstverleners. Daarbij kan worden gedacht aan regels voor procuratie, functiescheiding, 'chinese walls', enzovoort.

Actuariële risico's

Door toepassing van de prognosetafels AG 2005-2050 met adequate correcties voor ervaringssterfte en een opslag van 7% gebaseerd op de recente prognoses van CBS, wordt gereserveerd voor een in de toekomst verwachte verbetering van de overlevingskansen (langleven risico). Overige relevante actuariële risico's waar rekening mee wordt gehouden zijn het overlijdensrisico (kortleven risico) en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

4 Uitvoering van de pensioenregeling

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling van het pensioenfonds en de wijzigingen in statuten en reglementen in 2009.

4.2 De pensioenregeling

Pensioensysteem

Het pensioensysteem is een middelloonregeling.

Toetredingsleeftijd

Een werknemer die in dienst is bij een werkgever die is aangesloten bij het pensioenfonds, neemt verplicht deel aan de pensioenregeling. De deelname gaat in op de eerste dag van de maand waarin de werknemer 20 jaar wordt.

Pensioenrichtleeftijd

De pensioenrichtleeftijd is 65 jaar.

Pensioengrondslag

Het loon volgens de Wet financiering sociale verzekeringen tot maximaal een bedrag van €47.802 (2009) verminderd met de franchise van €11.979 (2009).

Opbouwpercentage ouderdomspensioen

Elk jaar wordt 1,85% van de pensioengrondslag opgebouwd aan ouderdomspensioen.

Werknemers in de detailhandel in aardappelen, groenten en fruit bouwen per jaar 0,25% van de pensioengrondslag extra op. Werknemers in de gemengde branche en speelgoedbranche bouwen per jaar 0,20% van de pensioengrondslag extra op.

Opbouwpercentage partnerpensioen

Elk jaar wordt 1,295% van de pensioengrondslag opgebouwd aan partnerpensioen.

Wezenpensioen

Het halfwezenpensioen bedraagt 20 % van het te behalen partnerpensioen en wordt uitgekeerd tot 18 jaar of tot 27 jaar voor studerende kinderen. Als beide ouders zijn overleden, wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Herschikken

Op de pensioendatum heeft de (gewezen) deelnemer het recht zijn partnerpensioen geheel of gedeeltelijk om te ruilen in een hoger ouderdomspensioen of andersom. Daarnaast heeft de (gewezen) deelnemer het recht een deel van het ouderdomspensioen te gebruiken om het ouderdomspensioen eerder in te laten gaan dan op de pensioendatum. Tot slot heeft de (gewezen) deelnemer bij wie het ouderdomspensioen ingaat op de pensioendatum het recht de hoogte van het ouderdomspensioen te variëren.

Premie

De premie bedraagt 16,2% van de pensioengrondslag. Deze premie geldt van 1 januari 2007 tot en met 31 december 2011. Op het salaris van de werknemer mag maximaal 4,275% worden ingehouden.

Het premiepercentage branchepensioen aardappelen, groenten en fruit bedraagt 3,13% van de pensioengrondslag, waarvan maximaal 1,565% wordt ingehouden op het salaris van de werknemer.

Het premiepercentage branchepensioen gemengde branche en speelgoedbranche bedraagt 2,5% van de pensioengrondslag, waarvan maximaal 1.0% wordt ingehouden op het salaris van de werknemer.

Premievrijstelling

Als een deelnemer een WIA- of WAO-uitkering ontvangt, voorziet het reglement in een premievrije opbouw. Voor de voortzetting van de pensioenopbouw is over dit inkomensgedeelte geen bijdrage verschuldigd.

Collectieve vaste bijdrageregeling

De pensioenregeling van het pensioenfonds is een uitkeringsovereenkomst die wordt gefinancierd met een premie volgens een collectieve vaste bijdrageregeling. De premie staat voor een periode van vijf jaar (tot en met 2011) vast. Alleen in zeer ingrijpende en onvoorziene gevallen kan de pensioenpremie tussentijds wijzigen. Het bestuur kan, in geval van financiële problemen, besluiten de pensioenregeling te versoberen en aanspraken en of rechten te verlagen.

Aanvullende pensioenregeling

Deelnemers in de basispensioenregeling bouwen pensioen op tot een maximum pensioengevend loon (voor 2009: €47.802). De werkgever kan ervoor kiezen om voor werknemers die een loon ontvangen dat hoger is dan het maximum pensioengevend loon een aanvullende pensioenregeling af te sluiten. De werknemer bouwt in

dat geval naast de basisregeling ook pensioen op over dat hogere loon. Deze opbouw ziet op zowel het ouderdomspensioen als het partner- en wezenpensioen. De opbouwpercentages zijn gelijk aan die van de basispensioenregeling. De pensioenaanspraken zijn gebaseerd op een uitkeringsovereenkomst. De premie is voor de periode van 2008 tot en met 2011 vastgesteld op 18,6% van de excedent-pensioengrondslag (het loon minus het maximum pensioengevend loon). Indien de werkgever meer dan honderd werknemers aan deze regeling laat deelnemen, wordt een afzonderlijke premie voor deze werkgever vastgesteld. Deze premie is hoger dan bovengenoemde premie. Net als bij de verplichte regeling gaat het bij de aanvullende regeling om een collectieve vaste bijdrage-regeling.

Vrijwillige pensioenregeling

De deelnemer kan ervoor kiezen om naast de basispensioenregeling deel te nemen aan de vrijwillige pensioenregeling. De deelnemer stort in dat geval een beschikbare premie om zijn aanspraken op een hoger ouderdomspensioen en partnerpensioen direct in te kopen. De pensioenaanspraken zijn gebaseerd op een uitkerings-overeenkomst. De deelnemer bepaalt zelf hoeveel premie hij inlegt. Er geldt een minimum inleg van € 25,- per maand en een maximum inleg van de beschikbare fiscale ruimte.

15-jaars regeling Optiek (vanaf 1 januari 2010)

Met ingang van 1 januari 2010 is het bedrijfstakpensioenfonds Optiekbedrijven (Optiek) gefuseerd met het pensioenfonds. Afsproken is dat het pensioenfonds de 15-jaarsregeling van Optiek voortzet. Vanaf 1 januari 2006 bouwden de deelnemers van Optiek die tot en met 2005 aan de pensioenregeling van Optiek deelnamen, geen prepensioen meer op om eerder met pensioen te kunnen gaan. Om dit te compenseren, is de 15-jaars regeling in het leven geroepen. Deze regeling is een pensioenaanvullingsregeling waardoor het mogelijk blijft om voor het 65e jaar te stoppen met werken in de optiekbranche. De regeling geldt voor deelnemers die op 31 december 2009 deelnemer waren in Optiek en die voldoen aan aanvullende voorwaarden. Deze aanvullende voorwaarden zijn in het pensioenreglement opgenomen.

4.3 Wijzigingen statuten en reglementen

De statuten, het pensioenreglement, het uitvoeringsreglement en het reglement van de geschillencommissie van het pensioenfonds

zijn in 2009 en 2010 (deels met terugwerkende kracht) aangepast. Redenen voor aanpassing zijn het doorvoeren van bestuursbesluiten, de fusie met het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Optiekbranche, een opmerking van DNB en het toevoegen en/of aanscherpen van definities. De wijzigingen gaan deels in op 1 januari 2009 en deels op 1 januari 2010.

4.3.1 Statuten

In de statuten is het begrip "CBS-indexcijfer 'Detailhandel' van de CAO-lonen van de onder het pensioenfonds vallende detailhandelssectoren, exclusief bijzondere beloningen" daar waar nodig per 1 januari 2009 doorgevoerd.

4.3.2 Pensioenreglement

In het pensioenreglement is het besluit van het bestuur verwerkt om de pensioenopbouw bij ziekte plaats te laten vinden op initiatief van de werknemer. Verder is het bestuursbesluit tot afkoop van pensioenaanspraken tot € 100,- in het pensioenreglement opgenomen. Beide wijzigingen zijn per 1 januari 2009 ingegaan. De definities van de begrippen excedentpensioengrondslag, verlaagde afkoopgrens en gezamenlijke huishouding zijn met ingang van 1 januari 2010 aangescherpt. Ook wordt in het vervolg in het pensioenreglement opgenomen wanneer het reglement voor het laatst is gewijzigd met daarbij een kort overzicht van de wijzigingen. Met ingang van 1 januari 2010 zijn ook de uitruil- en afkooppercentages aangepast.

Tot slot heeft het bestuur in 2010 besloten om het pensioenreglement per 1 januari 2010 uit te breiden naar aanleiding van de fusie met het Bedrijfstakpensioenfonds Optiekbedrijven met ingang van genoemde datum. In dat kader is in het pensioenreglement een afwijkende premieverdeling tussen werkgevers en werknemers uit de Optiekbranche opgenomen. Tevens is de 15-jaars-inkoopregeling voor werknemers uit de Optiekbranche (pensioen-aanvullingsregeling uit het pensioenreglement van het Bedrijfstakpensioenfonds Optiekbedrijven) in het pensioenreglement opgenomen. Tot slot is de door werkgevers (en werknemers) uit de Optiekbranche verschuldigde premie voor de 15-jaars-inkoopregeling met ingang van 1 januari 2010 in het pensioenreglement opgenomen.

4.3.3 Uitvoeringsreglement

In het uitvoeringsreglement is per 1 januari 2009 de mogelijkheid tot vrijwillige aansluiting voor werkgevers verwerkt. Verder wordt met ingang van 1 januari 2010 in het uitkeringsreglement opgenomen wanneer het reglement voor het laatst is gewijzigd met daarbij een kort overzicht van de wijzigingen. Tot slot heeft het bestuur in 2010 besloten om het uitvoeringsreglement uit te breiden naar aanleiding van de fusie met het Bedrijfstakpensioenfonds Optiekbedrijven. In dat kader is in het pensioenreglement de door werkgevers (en werknemers) uit de Optiekbranche verschuldigde premie voor de 15-jaars-inkoopregeling met ingang van 1 januari 2010 in het uitvoeringsreglement opgenomen.

4.3.4 Reglement geschillencommissie

In het reglement van de geschillencommissie is met ingang van 1 januari 2009 de mogelijkheid opgenomen dat de commissie een advies vaststelt in een telefonische vergadering waaraan alle commissieleden deelnemen.

4.4 Slotopmerkingen

In de in hoofdstuk 7 van dit jaarverslag opgenomen jaarrekening staan de financiële gegevens over het boekjaar 2009 vermeld.

De Meern, 23 juni 2010.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel,

K.B. van Popta,
Werkgeversvoorzitter

I. van Duijn-Pennenburg
Werknemersvoorzitter

5 Verantwoordingsorgaan

5.1 Oordeel 2009

5.1.1 Algemeen

Het verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds is met ingang van 1 januari 2008 ingesteld. Op basis van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance) van de Stichting van de Arbeid heeft het bestuur de werkwijze van het verantwoordingsorgaan in een reglement vastgelegd. Er zijn afspraken gemaakt over welke informatie het verantwoordingsorgaan ontvangt, de frequentie van het overleg met het bestuur en de te behandelen onderwerpen.

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Tevens legt het bestuur verantwoording af over de naleving van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur zoals vastgesteld door de Stichting van de Arbeid op 16 december 2005.

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan legt zijn oordeel tenminste één maal per jaar schriftelijk vast. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bij voorkeur opgenomen in het jaarverslag waar het oordeel betrekking op heeft, dan wel uiterlijk in het eerstvolgende jaarverslag en wordt op korte termijn geplaatst op de website van het pensioenfonds.

Het verantwoordingsorgaan heeft een adviesrecht ten aanzien van:

- het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- de vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

Het verantwoordingsorgaan heeft in het kader van zijn taakuitoefening in 2010 kennisgenomen van het jaarverslag en de jaarrekening 2009 en deels van de goedgekeurde notulen van de bestuursvergaderingen.

Het verantwoordingsorgaan heeft dit jaar geen gebruik gemaakt van zijn recht op overleg met de externe actuaris, de externe accountant en de compliance officer.

5.1.2 Bevindingen

Het verantwoordingsorgaan heeft de volgende bevindingen:

Sinds ruim twee jaar bestaat dit orgaan. Gedurende deze periode heeft het orgaan meer dan eens op meer informatie aangedrongen. Bij het opstellen van dit jaarverslag was nog niet alle voor het verantwoordingsorgaan relevante informatie beschikbaar. Het verantwoordingsorgaan gaat er vanuit dat dit in 2010 het geval zal zijn.

5.1.3 Oordeel

Op grond van de ons beschikbare informatie zijn wij van oordeel dat **niet** gebleken is dat

- het bestuur in strijd heeft gehandeld met wet- en regelgeving en de statuten en reglementen van het pensioenfonds;
- het beleid van het bestuur in 2009 niet consistent is geweest;
- niet alle belangen van alle betrokkenen zijn afgewogen en geborgd;
- het bestuur geen gedegen en logische beleidskeuzes voor de toekomst heeft gemaakt.

5.1.4 Aanbevelingen

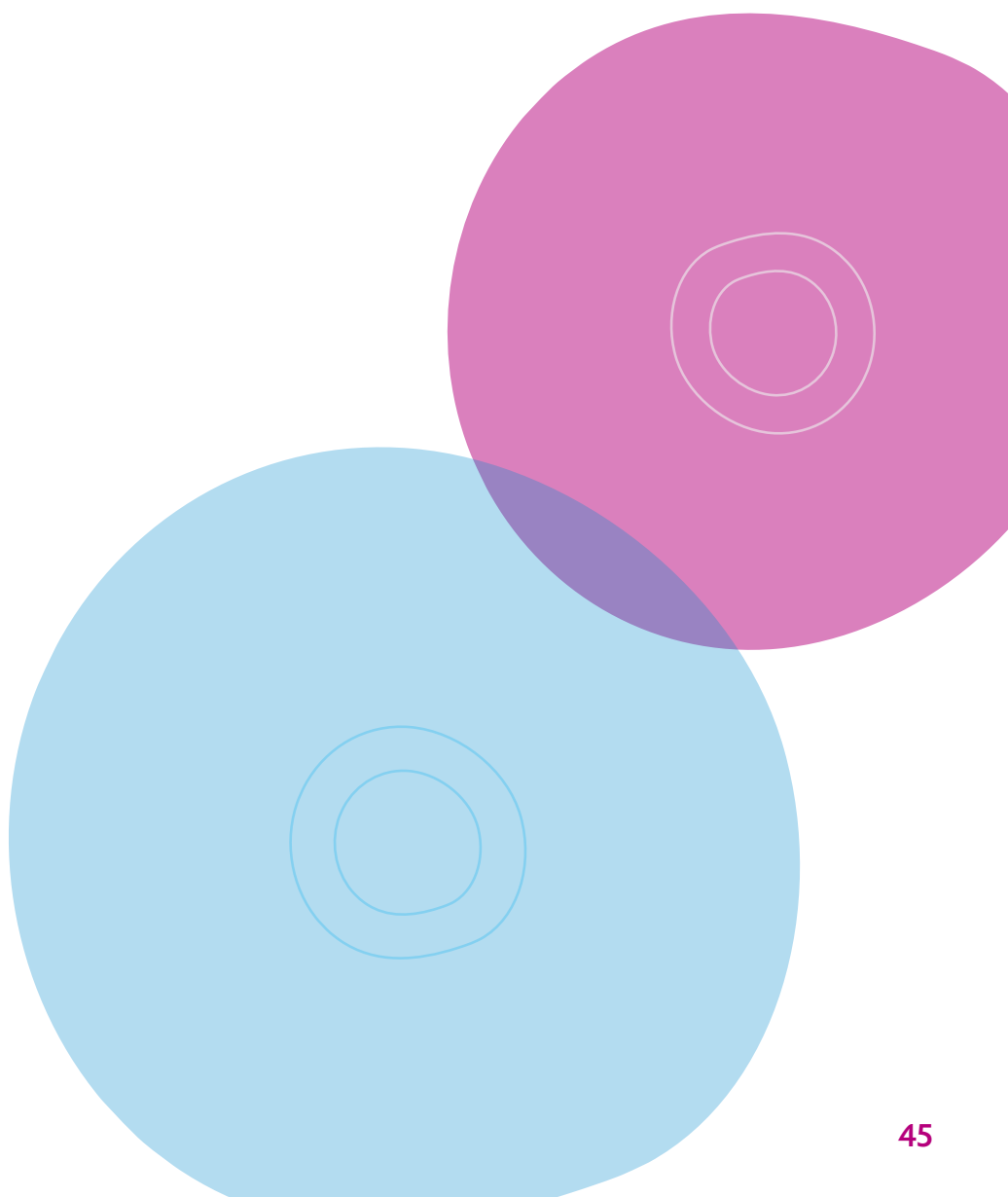
Het verantwoordingsorgaan beveelt aan om:

- alle voor het verantwoordingsorgaan relevante informatie tijdig aan te leveren;
- een adequaat voorwaardenscheppend beleid te ontwikkelen zodat het verantwoordingsorgaan in de toekomstige tijd zijn taak optimaal kan vervullen.

5.2 Reactie bestuur

Het bestuur heeft met waardering kennis genomen van de bevindingen van het verantwoordingsorgaan. De aanbevelingen neemt

het bestuur ter harte. Intussen zijn maatregelen genomen ter waarborging van tijdige versturing van relevante documenten. In een nog in 2010 te plannen bespreking met het bestuur zal een nadere evaluatie kunnen plaatsvinden. Daarbij zal ook de betrokkenheid van het Verantwoordingsorgaan bij beleidsontwikkelingen een onderwerp van gesprek zijn voor zover dit binnen de rol en de taken van het verantwoordingsorgaan past.

6 De deelnemersraad

De deelnemersraad is in 2009 door middel van adviesaanvragen vanuit het bestuur over voorgenomen besluiten intensief betrokken geweest bij het pensioenfonds. De voorzitters van het bestuur en de uitvoeringsorganisatie zijn bij alle vergaderingen van de deelnemersraad aanwezig geweest om de adviesaanvragen toe te lichten en te rapporteren over de uitvoering van de pensioenregeling.

In dit hoofdstuk doet de deelnemersraad verslag van haar activiteiten in 2009 en waar relevant 2010.

6.1 Verslag

6.1.1 Jaarverslag 2008

De deelnemersraad heeft het bestuur in 2009 positief geadviseerd over haar voornemen om het jaarverslag 2008 goed te keuren en vast te stellen.

6.1.2 Jaarverslag 2009

De deelnemersraad heeft het bestuur in 2010 positief geadviseerd met betrekking tot het goedkeuren en vaststellen van het jaarverslag 2009.

6.1.3 Herstelplan

Het bestuur heeft in 2009 voor zowel de korte als de lange termijn een geïntegreerd herstelplan voor het pensioenfonds opgesteld. Dit herstelplan is nodig om de financiële positie en de dekkingsgraad van het pensioenfonds op termijn op het vereiste niveau te krijgen. Tijdens het proces van de totstandkoming van het herstelplan heeft de deelnemersraad zich door het bestuur goed laten informeren, onder meer in een extra vergadering op 23 maart 2009. Ook het communicatietraject rondom het herstelplan richting werkgevers, deelnemers en gepensioneerden kwam hierbij aan bod. Vervolgens heeft de deelnemersraad het bestuur met betrekking tot het herstelplan en het daarbij behorende communicatietraject positief geadviseerd.

6.1.4 Toeslag

Het voorgenomen besluit van het bestuur over toeslagverlening vormt een belangrijk onderdeel van de advisering door de deelnemersraad. Gezien de financiële positie van het pensioenfonds en de economische situatie heeft de deelnemersraad het bestuur in 2009 positief geadviseerd over het voorgenomen besluit van het bestuur om per 1 januari 2010 geen toeslag te verlenen aan actieven, gepensioneerden en gewezen deelnemers.

6.1.5 Risicodragers, indexatiemaatstaf en inhaalindexatie

De deelnemersraad heeft het bestuur verzocht om samen een discussie aan te gaan over het onderwerp risicodragerschap van deelnemers en het verschil in indexatiemaatstaf voor deelnemers en gepensioneerden. Gezien de financiële positie van het pensioenfonds en het besluit van het bestuur om met ingang van 1 januari 2009 en 1 januari 2010 de uitkeringen en aanspraken niet te indexeren, is het onderwerp risicodragerschap en indexatiemaatstaf voor de deelnemersraad een actueel thema. Hetzelfde geldt voor het onderwerp inhaalindexatie. In 2009 hebben bestuur en deelnemersraad in het licht van het herstelplan en de ontwikkeling van de financiële positie van het pensioenfonds besloten de discussie over deze thema's uit te stellen. De deelnemersraad heeft deze onderwerpen in 2010 opnieuw op de agenda gezet.

6.1.6 Fusie met Bedrijfstakpensioenfonds Optiekbedrijven

De deelnemersraad heeft het bestuur in 2009 positief geadviseerd over haar voorgenomen besluit om per 1 januari 2010 te fuseren met het Bedrijfstakpensioenfonds Optiekbedrijven.

6.1.7 Statuten en reglementen

De deelnemersraad heeft het bestuur in 2009 en deels in 2010 positief geadviseerd over haar voorgenomen besluiten om wijzigingen in de statuten en/of reglementen door te voeren met ingang van 1 januari 2009 of met ingang van 1 januari 2010. Deze wijzigingen hadden onder meer betrekking op het aanscherpen en verwerken van definities, het opnemen van gewijzigde uitruil- en

afkooppercentages en op de onderwerpen pensioenopbouw bij ziekte, afkoop van pensioenaanspraken tot en met € 100,- en de vrijwillige aansluiting van werkgevers. Tot slot heeft de deelnemersraad het bestuur in 2010 positief geadviseerd met betrekking tot haar voorgenomen besluit om het pensioenreglement met ingang van 1 januari 2010 uit te breiden naar aanleiding van de fusie met het Bedrijfstakpensioenfonds Optiekbedrijven.

Een uitgebreidere opsomming van de wijzigingen in de statuten en reglementen is opgenomen in paragraaf 4.3.

6.1.8 Actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn)

De Abtn beschrijft de financiële opzet van het pensioenfonds en de grondslagen waarop deze financiële opzet berust. Als bijlage bij de Abtn zijn de beleggingsbeginselen opgenomen.

In 2009 heeft de deelnemersraad het bestuur positief geadviseerd over haar voorgenomen besluit de Abtn met bijlage op een aantal punten te wijzigen. Deze wijziging hadden vooral betrekking op het actualiseren van gegevens en het aanscherpen van definities. De belangrijkste aanpassingen hebben betrekking op:

- het opnemen van de afzonderlijke uitvoeringsovereenkomst voor de aanvullende pensioenregeling;
- het aanscherpen van de omschrijving van de hoofdlijnen van het uitvoeringsreglement;
- het daar waar nodig verwerken van het geïntegreerde herstelplan;
- het verwerken van de wettelijke eisen rondom de solvabiliteitsvrijval
- het actualiseren van de randvoorwaarden voor de totale portefeuille, de randvoorwaarden voor de tactische asset allocatie, de strategie renterisico en de randvoorwaarden voor maatschappelijk verantwoord beleggen;
- het nieuwe model dienstverleningsovereenkomst voor de uitbesteding van pensioenbeheer en de start van de ontwikkeling van een nieuwe uitbestedingsovereenkomst voor vermogens- en vastgoedbeheer;
- de verlenging van de overeenkomsten met Syntrus Achmea Vermogensbeheer en Syntrus Achmea Vastgoed tot 31 december 2010.

6.1.9 Beleggingsnota

De deelnemersraad heeft het bestuur in 2009 positief geadviseerd over haar voorgenomen besluit om de beleggingsnota 2010 te accorderen.

6.1.10 Goed pensioenfondsbestuur

De deelnemersraad heeft zich in 2009 door het bestuur laten informeren over de stand van zaken met betrekking tot de onderwerpen visitatie, zelfevaluatie en deskundigheid.

Met betrekking tot het onderwerp zelfevaluatie heeft het bestuur aangegeven, dat zij jaarlijks haar functioneren evalueert. Met ingang van 2010 zal het bestuur een kort verslag van deze zelfevaluatie maken en aan de deelnemersraad toesturen. De deelnemersraad heeft besloten om met ingang van 2010 ook het functioneren van de deelnemersraad jaarlijks te evalueren.

6.1.11 Visitatie

In april 2010 heeft de deelnemersraad gesprekken gevoerd met de visitatiecommissie. Naar verwachting zal de visitatiecommissie haar bevindingen en aanbevelingen in juni 2010 aan het bestuur presenteren.

6.1.12 Uitbesteding

De deelnemersraad heeft het bestuur in 2009 positief geadviseerd over de concept uitbestedingsovereenkomst tussen het pensioenfonds en Syntrus Achmea Pensioenbeheer inzake pensioenbeheer.

6.1.13 Commissies

In 2008 heeft de deelnemersraad besloten om commissies in te stellen met elk een eigen aandachtsgebied. De deelnemersraad kent sindsdien de volgende commissies:

- Commissie Financiën en Vermogensbeheer
- Commissie Pensioenen
- Commissie Dienstverlening en Communicatie

Elke commissie bereidt voor een vergadering van de deelnemersraad die nota's voor die onder haar aandachtsgebied vallen. In 2009 heeft dit systeem naar tevredenheid gefunctioneerd.

De deelnemersraad bedankt het bestuur voor de constructieve en transparante manier van samenwerking.

7 Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel de jaarrekening. In de eerste paragrafen vindt u de jaarrekening. In de paragrafen 7.8 en 7.9 volgen de verklaringen van de certificerend actuaris en van de accountant van het pensioenfonds.

De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

7.1 Balans per 31 december 2009

Na voorgestelde bestemming saldo baten en lasten

Bedragen x € 1.000	Toelichting *	2009 EUR	2008 EUR
Activa			
Beleggingen voor risico fonds	7.5.1	7.796.822	7.112.684
Vorderingen en overlopende activa	7.5.2	56.353	47.617
Overige activa	7.5.3	52.806	18.554
		7.905.981	7.178.855
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	7.5.4	85.040	-121.023
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	7.5.5	7.658.587	7.061.109
Overige schulden en overlopende passiva	7.5.6	162.354	238.769
		7.905.981	7.178.855
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)		101%	98%

* De nummering verwijst naar de toelichting

7.2 Staat van baten en lasten over 2009

Bedragen x € 1.000	Toelichting	2009 EUR	2008 EUR
Baten			
Premiebijdragen risico fonds	7.6.1	367.036	362.560
Beleggingsresultaten risico fonds	7.6.2	383.876	-113.482
Overige baten	7.6.3	8.835	4.781
		759.747	253.859
Lasten			
Pensioenuitkeringen	7.6.9	207.114	196.873
Pensioenuitvoeringskosten	7.6.10	26.876	26.655
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor rekening pensioenfonds:			
• Pensioenopbouw	7.6.4	348.173	223.218
• Indexering en overige toeslagen	7.6.5	453	-1.203
• Rentetoevoeging	7.6.6	185.915	238.508
• Onttrekking pensioenuitkeringen en	7.6.7 en	-205.826	-193.305
• Pensioenuitvoeringskosten	7.6.8	2.679	165
• Wijziging marktrente	7.6.13	-525.076	1.620.954
• Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	7.6.16	277.249	-9.841
• Wijziging overige actuariële uitgangspunten	7.6.14	509.145	-
• Overige wijzigingen in de voorziening pensioenverplichting	7.6.15	4.766	-14.933
Saldo overdrachten van rechten	7.6.16	-278.196	9.926
Overige lasten	7.6.17	412	14.203
		553.684	2.111.220
Saldo van baten en lasten		206.063	-1.857.361

Samenvatting van de actuariële analyse

Bedragen x € 1.000		2009 EUR	2008 EUR
	Premieresultaat	-10.692	112.522
	Interestresultaat	723.037	-1.972.943
	Overig resultaat	-506.282	3.060
	Saldo van baten en lasten	206.063	-1.857.361

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Bedragen x € 1.000		2009 EUR	2008 EUR
	Overige reserve	196.970	-2.855.319
	Gebonden reserve	35.164	1.001.548
	Bestemmingsreserve AOP-regeling	-25.549	-3.610
	Bestemmingsreserve AAOP-regeling	-522	20
	Saldo van baten en lasten	206.063	-1.857.361

7.3 Kasstroomoverzicht over 2009

Bedragen x €1.000		2009 EUR	2008 EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten			
	Ontvangen premies	363.611	410.467
	Ontvangen waardeoverdrachten	144.953	162.656
	Betaalde pensioenuitkeringen	-206.499	-194.701
	Betaalde waardeoverdrachten	-10.121	-21.293
	Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-18.793	-63.875
	Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	273.151	293.254
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
	Verkopen en aflossingen van beleggingen	10.825.102	12.253.445
	Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	226.632	199.695
	Aankopen beleggingen	-11.269.320	-12.728.657
	Betaalde kosten van vermogensbeheer	-21.313	-20.924
	Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-238.899	-296.441
Mutatie liquide middelen		34.252	-3.187
	Stand liquide middelen per 1 januari	18.554	21.741
	Stand liquide middelen per 31 december	52.806	18.554

7.4 Algemene toelichting

7.4.1 Inleiding

Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de in de branche detailhandel verplicht gestelde pensioenregeling.

7.4.2 Overeenstemmingsverklaring

De Jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in de Pensioenwet en in Titel 9 Boek 2 BW, met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Overeenkomstig de wijziging van artikel 146 van de Pensioenwet per 2 juli 2009 is artikel 390 Titel 9 Boek 2 BW niet langer van toepassing. Hiermee vervalt voor de pensioenfonds van 1 januari 2009 de verplichting tot het opnemen van een herwaarderingsreserve.

Het bestuur heeft op 18 juni 2010 de jaarrekening opgemaakt.

7.4.3 Grondslagen voor de waardering

Algemeen

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor de overige activa en passiva geldt, tenzij in de specifieke grondslagen hieronder anders is aangegeven, dat deze zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Deze boekwaarde benadert de actuele waarde als gevolg van het korte termijnkarakter van deze vorderingen en schulden.

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de Pensioenwet vereist dat het bestuur oordelen

vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 BW vereiste inzicht noodzakelijk geacht wordt, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen nader toelichting in de toelichting bij de jaarrekening.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt

voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

	31 december 2009	gemiddeld 2009	31 december 2008	gemiddeld 2008	31 december 2007
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
AUD	1,595	1,775	1,994	1,829	1,665
CAD	1,504	1,616	1,716	1,580	1,443
CHF	1,483	1,496	1,480	1,567	1,655
DKK	7,441	7,444	7,443	7,450	7,457
GBP	0,888	0,902	0,967	0,851	0,734
HKD	11,125	10,923	10,773	-	-
JPY	133,568	131,637	126,008	144,670	163,333
NOK	8,288	9,017	9,733	8,836	7,939
SEK	10,244	10,701	10,993	10,221	9,450
CNY	9,795	9,640	9,484	10,082	10,679
USD	1,435	1,409	1,390	1,426	1,462

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op actuele waarde. Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering).

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met

een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen de actuele waarde. De actuele waarde wordt gebaseerd op taxatiewaarde. De taxaties worden verricht door onafhankelijke deskundigen. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renova-

tieactiviteiten. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de actuele waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken van de waarderingsgrondslagen van het fonds, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

Onroerend goed in ontwikkeling wordt gewaardeerd op basis van kostprijs of lagere marktwaarde. De kostprijs zijn de gedane uitgaven, inclusief bouwrente. Na oplevering worden (her)ontwikkelde objecten naar actuele waarde geherwaardeerd.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde is de beursnotering per balansdatum. De actuele waarde van niet beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de per balansdatum geldende beurskoers.

Leningen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen (rente, aflossingen en verwachte boeterente bij vervroegde aflossingen) contant te maken op basis van geldende marktrente, waarin opgenomen een opslag voor debiteurenrisico en liquiditeitsrisico.

Deposito's en vorderingen op banken worden gewaardeerd op nominale waarde.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de marktwaarde van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op beschikbare marktinformatie als input voor gehanteerde waarderingsmodellen.

Creditposities in derivaten worden separaat verantwoord onder de overige schulden.

Overige beleggingen

Niet beursgenoteerde belangen in infrastructuur beleggingen worden gewaardeerd op het aandeel in de actuele waarde van de onderliggende beleggingen, de overige onderliggende activa en de onderliggende verplichtingen.

Geldmarktbeleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, zijnde de contante waarde van de toekomstige kasstromen (rente en aflossing). Posities in rekening courantsaldi worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Vorderingen en overlopende activa

Voor zover noodzakelijk is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit Financieel ToetsingsKader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplusvermogen.

Beleidsreserve

De Beleidsreserve is gelijk aan de totale reserve onder aftrek van de Gebonden reserve, de Bestemmingsreserve AOP-regeling en de Bestemmingsreserve AAOP-regeling.

Gebonden reserve

De gebonden reserve wordt aangehouden als buffer voor neerwaartse koersfluctuaties van beleggingen. De omvang van deze reserve wordt bepaald aan de hand van de standaardtoets van DNB. Zie hiervoor de paragraaf solvabiliteitsrisico in het hoofdstuk Risicobeheer en derivaten.

Bestemmingsreserve AOP-regeling

Als onderdeel van de algehele voorziening pensioenverplichtingen wordt een voorziening van AOP gevormd op gelijke sterfte- en interestgrondslagen als de voorziening van de basisregeling. Voor revalidatie hanteren wij (net als bij premievrijstelling) 90%. Het resultaat op de AOP regeling wordt jaarlijks gedoteerd of onttrokken aan de AOP reserve.

Bestemmingsreserve AAOP-regeling

Als onderdeel van de algehele voorziening pensioenverplichtingen wordt een voorziening van AAOP gevormd ter grootte van de feitelijke uitkeringen AAOP. Het resultaat op de AAOP regeling wordt jaarlijks gedoteerd of onttrokken aan de AAOP reserve.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de

berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

Schattingwijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het fonds.

De huidige grondslag voor overlevingskansen is gebaseerd op de Prognosetafel 2005-2050 van het Actuariel Genootschap (AG). De AG-Prognosetafel 2005-2050 houdt rekening met de voorzienbare trend in overlevingskansen van de gehele Nederlandse bevolking. De algemene sterftetekansen die volgen uit de tafel worden voor het fonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte. In 2008 heeft het CBS een prognose voor overlevingskansen gepubliceerd waaruit blijkt dat de ontwikkeling van de levensverwachting nog sneller gaat dan enkele jaren geleden werd voorzien. Naar verwachting zal het AG in 2010 een nieuwe prognosetafel publiceren die is gebaseerd op de actuele overlevingsverwachtingen.

Vooruitlopend op de publicatie van de nieuwe tafel heeft het pensioenfonds besloten de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2009 met 7 % te verhogen. Als gevolg hiervan is in het verslagjaar 2009 een last verantwoord van in totaal € 501 miljoen. In 2010 is een onderzoek uitgevoerd naar de ervaringssterfte bij het pensioenfonds. Vooralsnog is gebleken dat geen fondsspecifieke cijfers kunnen worden opgeleverd. De actuariële grondslagen en veronderstellingen zullen op basis van de resultaten van dit onderzoek en de nieuwe algemene verwachtingen ten aanzien van overleven worden geactualiseerd. De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds.

Het effect van deze schattingswijzigingen is verantwoord in het resultaat van het verslagjaar.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2009:

- **Rekenrente:** gebaseerd op de rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB. De bij de duration van de verplichtingen van het pensioenfonds behorende rente uit de rentetermijnstructuur bedraagt 4,20 % (2008: 3.79 %).
- **Overlevingstafels:** AG prognosetafels 2005-2050 met een correctie op de sterftekansen afhankelijk van leeftijd, geslacht en de status hoofd- of medeverzekerde. De sterftekansen worden gecorrigeerd aangezien de beroepsbevolking afwijkt van de sterfte van de gehele bevolking. Door gebruik te maken van de prognosetafel, wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de sterfte in de toekomst. Als start wordt de prognose voor de kolom 2007-2012 (2008: 2006-2011) genomen.
- Voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor nog niet ingegane nabestaandenpensioenen wordt een partnerfrequentie gehanteerd volgens de sterfetafel GBM/V 1985-1990, met uitzondering van de leeftijden 60 tot en met 65. Voor deze leeftijden wordt 100% gehanteerd. Vanaf leeftijd 65 wordt de werkelijke burgerlijke staat gehanteerd.
- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.
- Kostenopslag ter grootte van 2 % van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.
- Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is uitgegaan van een revalidatiekans van 10 %.
- De voorziening IBNR voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers met een kans in de WIA terecht te komen, wordt berekend door tweemaal de invaliditeitsopslag in de premie te nemen.
- Daarboven geldt, in afwachting van de publicatie van een nieuwe AG-prognosetafel, een opslag van 7% voor verbeterde toekomstige overlevingskansen. (2008: nihil)

De methode voor de waardering van niet opgevraagd pensioen is dit jaar veranderd. Het gaat hier om gewezen deelnemers die ouder zijn dan 65 jaar en aan wie geen pensioen wordt uitgekeerd, bijvoorbeeld als gevolg van het ontbreken van gegevens. De waardering voor de voorziening van deze groep deelnemers is verzwaaard, met

name doordat kan worden verwacht dat door de instelling van het Pensioenregister in de toekomst meer van dergelijke pensioenen opgevraagd zullen worden. De methode is als volgt aangepast: voor ouderdomspensioen vanaf 65 jaar (inclusief latent partnerpensioen) dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert, wordt de reservering vanaf dit boekjaar de eerste vijf jaar volledig in stand gehouden en daarna in tien jaar afgebouwd naar nul. De praktische invulling die hieraan wordt gegeven is: 65-70 jaar: 100%, 70 jaar 90% en vervolgens lineair aflopend naar 10% voor 78 jaar en 0% voor deelnemers ouder dan 78 jaar. Voor alle leeftijden worden de contante waardefactoren van 65 jaar gehanteerd. Als gevolg van de aangepaste methode zijn de technische voorzieningen met €8,1 miljoen toegenomen. Samen met de opslag van 7% voor toename van de levensverwachting geeft dit een totaal effect van €509 miljoen. In het mutatieoverzicht van de voorziening pensioenverplichtingen is het effect van 509 miljoen gepresenteerd onder de regel 'wijziging actuariële uitgangspunten'.

7.4.4 Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen risico fonds

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen, alsmede premies van de Stichting Voortzetting Pensioenverzekering (FVP). Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico fonds

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutare-sultaten. In de jaarrekening wordt onderscheid gemaakt tussen gere-

aliseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de actuele waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

De kosten uit hoofde van beheervergoeding alsmede transactiekosten gerelateerd aan beleggingen zijn in mindering gebracht op de directe en indirecte beleggingsopbrengsten.

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actueel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitvoeringskosten

Jaarlijks valt een percentage van de uitkeringen vrij uit de voorziening pensioenverplichtingen ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten). Daarnaast wordt een percentage van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

7.4.5 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. De kasstromen worden derhalve bepaald op basis van de staat van baten en lasten, gecorrigeerd voor de mutatie van de daarmee samenhangende balansposities. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

7.5 Toelichting op de Balans

7.5.1 Beleggingen voor risico fonds

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie

	vastgoed- beleggingen	aandelen	vastrentende waarden	derivaten	overige beleggingen	totaal
Ultimo 2009	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Belegde waarden in betreffende beleggingscategorie	624.269	2.470.509	4.017.525	352.339	163.072	7.627.714
Beleggingsdebiteuren	3.092	5.389	88.126	43.970	167	140.744
Liquide middelen	12.730	-	-	5.367	12.945	31.042
Beleggingscrediteuren	-2.678	-	-	-	-	-2.678
Stand per 31 december 2009	637.413	2.475.898	4.105.651	401.676	176.184	7.796.822

	vastgoed- beleggingen	aandelen	vastrentende waarden	derivaten	overige beleggingen	totaal
Ultimo 2008	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Belegde waarden in betreffende beleggingscategorie	708.994	1.680.036	3.514.766	920.090	145.185	6.969.071
Beleggingsdebiteuren	4.971	9.251	83.102	13.839	7.240	118.403
Liquide middelen	1.267	-	-	3.880	27.572	32.719
Beleggingscrediteuren	-1.615	-1.166	-	-8	-4.720	-7.509
Stand per 31 december 2008	713.617	1.688.121	3.597.868	937.801	175.277	7.112.684

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

	vastgoed- beleggingen	aandelen	vastrentende waarden	derivaten ¹	overige beleggingen	totaal
Ultimo 2009	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2009	708.994	1.680.036	3.514.766	920.090	145.185	6.969.071
Aankopen / verstrekkingen	54.607	573.351	1.804.704	8.188.294	648.364	11.269.320
Verkopen/ aflossingen	-102.343	-301.007	-1.433.126	-8.335.967	-632.076	-10.804.519
Overige mutaties ²	130	-1.762	-	-	1.632	-
Gerealiseerde herwaardering	-508	42.096	15.511	165.734	497	223.330
Ongerealiseerde herwaardering	-36.611	477.795	115.670	-647.175	-530	-90.851
	624.269	2.470.509	4.017.525	290.976	163.072	7.566.351
Mutatie derivaten passiva	-	-	-	61.363	-	61.363
Stand per 31 december 2009	624.269	2.470.509	4.017.525	352.339	163.072	7.627.714

	vastgoed- beleggingen	aandelen	vastrentende waarden	derivaten	overige beleggingen	totaal
Ultimo 2008	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per 1 januari 2008	769.874	2.445.241	3.451.090	65.206	77.136	6.808.547
Aankopen / verstrekkingen	202.653	1.432.061	2.964.584	7.543.999	585.360	12.728.657
Verkopen/ aflossingen	-174.293	-1.080.123	-2.913.891	-7.603.604	-516.500	-12.288.411
Gerealiseerde herwaardering	-15.403	-127.371	2.809	63.814	1.657	-74.494
Ongerealiseerde herwaardering	-73.837	-989.772	10.174	851.458	-2.468	-204.445
Stand per 31 december 2008	708.994	1.680.036	3.514.766	920.873	145.185	6.969.854
Mutatie derivaten passiva	-	-	-	-783	-	-783
Stand per 31 december 2008	708.994	1.680.036	3.514.766	920.090	145.185	6.969.071

¹ De hieronder opgenomen waarden betreffen belegde gelden in derivaten welke onder de activa zijn opgenomen onder de 'beleggingen voor risico pensioenfondsen', met daarop in mindering gebracht de derivaten welke onder de passiva als onderdeel van de 'overige schulden' zijn opgenomen.

² Overige mutaties betreft een reclassificatie van beleggingsinstrumenten. Per saldo een verschuiving, maar geen effect op het resultaat.

Actuele waarde

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen.

Echter, bepaalde financiële instrumenten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	marktnoteringen (direct en afgeleid) EUR	waarderingsmodellen- en technieken EUR	totaal EUR
Actief per 31 december 2009			
Vastgoedbeleggingen	7.046	617.223	624.269
Aandelen	2.460.278	10.231	2.470.509
Vastrentende waarden	4.004.545	12.980	4.017.525
Derivaten	-	352.339	352.339
Overige beleggingen	11.478	151.594	163.072
Passief per 31 december 2009	6.483.347	1.144.367	7.627.714
Derivaten	-	-147.328	-147.328
Actief per 31 december 2008			
Vastgoedbeleggingen	131.289	577.705	708.994
Aandelen	1.672.774	7.262	1.680.036
Vastrentende waarden	3.463.432	51.334	3.514.766
Derivaten	-	920.090	920.090
Overige beleggingen	65.983	79.202	145.185
Passief per 31 december 2008	5.333.478	1.635.593	6.969.071
Derivaten	-	-85.966	-85.966

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

Schatting van reële waarde

- **Vastgoed**

Het deel van de waarde aan vastgoedbeleggingen dat is opgenomen op basis van waarderingsmodellen en -technieken betreft zowel direct als indirect vastgoed. Zoals bij de grondslagen staat vermeld is de waarde gebaseerd op de taxatiewaarde. Deze taxaties worden verricht door verscheidene externe erkende taxateurs. Iedere externe taxateur hanteert, binnen de algemene richtlijnen zoals binnen de branche gelden, eigen uitgangspunten. De richtlijnen binnen de branche geven aan dat voor de waardebepaling in dit geval moet worden uitgegaan van de verkoopwaarde van een object met als doelstelling om met het object huurinkomsten te genereren. Als basis wordt hiervoor een contante waardeberekening gebruikt van de toekomstige kasstromen.

- **Aandelen**

Van de belegde waarde in aandelen staat de waarde van private equity beleggingen opgenomen als vastgesteld op basis van 'waarderingsmodellen en -technieken'.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.

- **Vastrentende waarden**

Het deel van de vastrentende waarden waarvan de reële waarde op basis van schatting wordt vastgesteld, betreft hoofdzakelijk de leningen op schuldbekentenis en hypotheek. De berekeningsgrondslag staat reeds vermeld in de algemene toelichting op de grondslagen.

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de rentevoet welke hierbij wordt gehanteerd:

	2009	2008
	%	%
Vastrentende waarden	3,56	3,47

- **Derivaten**

Bij de schatting van de actuele waarde van derivaten wordt uitgegaan van verwachte toekomstige kasstromen. Deze kasstromen worden op basis van de zero coupon swapcurve contant gemaakt.

- **Overige beleggingen**

Het niet marktgenoteerde deel van de overige beleggingen betreft beleggingen in infrastructuur. Het pensioenfonds neemt alleen via tussenkomst van externe fondsbeheerders deel in infrastructurele beleggingen. Voor de waardering van deze beleggingen wordt uitgegaan van de waardebepaling welke is opgesteld ten behoeve van deze externe fondsbeheerders. De waardering vindt plaats op basis van fair value. De wijze waarop de fair value wordt bepaald is afhankelijk van de externe fondsbeheerder en van de aard van de belegging. De volgende variabelen kunnen hierbij een rol spelen: de aanschafwaarde voor wat betreft recente investeringen, toekomstige kasstromen, waarde van de activa, waardering van vergelijkbare objecten.

Belegde waarden in vastgoed

	2009 EUR	2008 EUR
Direct vastgoed	393.015	583.158
Indirect vastgoed	213.274	113.786
Vastgoed in ontwikkeling	17.980	12.050
Stand per 31 december	624.269	708.994

Belegde waarden in aandelen

	2009 EUR	2008 EUR
Zelfstandig beursgenoteerde aandelen	1.228.693	913.894
Aandelenbeleggingsfondsen	1.231.585	758.880
Venture Capital (Private Equity)	10.231	7.262
Stand per 31 december	2.470.509	1.680.036

Belegde waarden in vastrentende waarden

	2009 EUR	2008 EUR
Obligaties	2.779.644	2.363.159
Credit funds	900.674	885.491
Leningen op schuldbekentenissen	51.189	43.777
Hypotheken	8.248	11.706
Inflation linked bonds	125.743	108.481
Obligatiebeleggingsfondsen	143.173	102.152
Overige	8.854	-
Stand per 31 december	4.017.525	3.514.766

Belegde waarden in derivaten

	2009 EUR	2008 EUR
Valutaderivaten	962	75.871
Rentederivaten	351.377	844.219
Stand per 31 december	352.339	920.090

Belegde waarden in overige beleggingen

	2009 EUR	2008 EUR
Infrastructuur	82.164	79.202
Beleggingsfondsen	80.908	65.983
Stand per 31 december	163.072	145.185

Beleggingsdebiteuren

	2009 EUR	2008 EUR
Vorderingen uit collateral management:	2.109	10.916
Te vorderen bedragen uit hoofde van:		
• dividend	1.318	1.369
• dividend- en couponbelasting	4.206	8.046
• interest	132.082	96.803
• huur	862	954
Overige	167	315
Stand per 31 december	140.744	118.403

Beleggingscrediteuren

	2009 EUR	2008 EUR
Schulden uit collateral management:	2.211	2.622
Te betalen bedragen uit hoofde van:		
• interest	0	7
• huur	321	31
Overige	146	4.849
Stand per 31 december	2.678	7.509

7.5.2 Vorderingen en overlopende

Specificatie vorderingen en overlopende activa

	2009 EUR	2008 EUR
Leningen verzekeringsmaatschappijen ex-Opf Vendex	4.167	4.272
Vordering op werkgevers	18.709	13.905
Waardeoverdrachten	1.185	1.574
Nog te factureren premies	32.064	25.552
Rekeningcourant en overige vorderingen	6	1.849
Overige vorderingen	222	465
Stand per 31 december	56.353	47.617

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar, met uitzondering van de Leningen verzekeringsmaatschappijen ex-OPF Vendex. In 2009 is een bedrag van €3.449 verrekend met Nationale Nederlanden. Het resterende saldo betreft annuïtaire leningen met een resterende looptijd van 2016 tot 2036. De jaarlijkse annuïteit bedraagt €108.

Nadere specificatie 'Vorderingen op werkgevers'

	2009 EUR	2008 EUR
Werkgevers	30.332	31.790
Voorziening dubieuze debiteuren	-11.623	-17.885
Stand per 31 december	18.709	13.905

In 2009 is een bedrag van €6.061 onttrokken aan de voorziening (2008: toevoeging €10.034). Er werd een bedrag van €201 aan premies over voorgaande jaren als oninbaar afgeschreven (2008: €6.013).

7.5.3 Overige activa

	2009 EUR	2008 EUR
Liquide middelen	52.806	18.554
Stand per 31 december	52.806	18.554

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

7.5.4 Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Stichtings- kapitaal EUR	Gebonden reserves EUR	Reserve AOP regeling EUR	Reserve AAOP regeling EUR	Overige reserve EUR	totaal EUR
Stand per 31 december 2008	-	1.172.144	64.356	3.965	-1.361.488	-121.023
uit bestemming saldo van baten en lasten	-	35.164	-25.549	-522	196.970	206.063
Stand per 31 december 2009	0	1.207.308	38.807	3.443	-1.164.518	85.040

Overeenkomstig de wijziging van artikel 146 van de Pensioenwet per 2 juli 2009 is artikel 390 Titel 9 Boek 2 BW niet langer van toepassing. Hiermee vervalt voor de pensioenfondsen vanaf 1 januari 2009 de verplichting tot het opnemen van een herwaarderingsreserve. De herwaarderingsreserve is per 1 januari 2009 toegevoegd aan de overige reserves.

	Stichtings- kapitaal EUR	Gebonden reserves EUR	Reserve AOP regeling EUR	Reserve AAOP regeling EUR	Overige reserve EUR	totaal EUR
Stand per 31 december 2007	-	170.596	67.966	3.945	1.493.831	1.736.338
uit bestemming saldo van baten en lasten	-	1.001.548	-3.610	20	-2.855.319	-1.857.361
Stand per 31 december 2008	0	1.172.144	64.356	3.965	-1.361.488	-121.023

Solvabiliteit

	31 december 2009		31 december 2008	
	EUR	%	EUR	%
Aanwezig vermogen	7.743.627	101	6.940.086	98
Af: technische voorziening op FTK-waardering	7.658.587	100	7.061.109	100
Eigen vermogen	85.040	1	-121.023	-2
Af: vereist eigen vermogen	1.207.308	16	1.172.144	17
Vrij vermogen	-1.122.268	-15	-1.293.167	-19
Minimaal vereist eigen vermogen	344.636	4	316.834	4
Dekkingsgraad		101		98

Als het eigen vermogen lager is dan het minimale vereiste eigen vermogen bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien het eigen vermogen lager is dan het vereiste eigen vermogen, maar wel tenminste gelijk is aan het minimale vereiste eigen vermogen, bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van reservetekort.

De solvabiliteit van het pensioenfonds is niet toereikend. Er is zowel sprake van een reservetekort als van een dekkingstekort. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model van DNB.

Herstelplan

Het herstelplan is opgesteld in 2009 en goedgekeurd door toezichthouder DNB. Het herstelplan is in het boekjaar onverkort

van toepassing. In het herstelplan wordt uitgegaan van een dekkingsgraad van 97,2% primo 2009. Het uitgangspunt in het herstelplan wijkt af van de definitieve dekkingsgraad ultimo 2008 (98,3%) omdat die nog niet bekend was toen het herstelplan is ingediend.

Het herstel van het vermogen van het pensioenfonds is gebaseerd op het op 27 maart 2009 bij DNB ingediende herstelplan. Op 6 juli 2009 is dit herstelplan door DNB goedgekeurd.

Primair heeft het bestuur besloten om in overeenstemming met het huidige toeslagenbeleid zoals vastgelegd in de ABTN, geen toeslagen te verlenen zolang de dekkingsgraad zich meer dan 5%-punt onder de FTK vereiste dekkingsgraad bevindt.

Als het herstel in de toekomst minder voorspoedig verloopt dan het plan voorziet, zal het bestuur aanvullende maatregelen nemen. In eerste instantie overweegt het bestuur dan het achterwege laten van toeslagverlening over opgebouwde rechten en uit te keren pensioenen meerdere jaren voort te zetten. Ook aanpassing van de premie (voor de inkoop van toekomstige rechten) of de pensioenregeling behoort tot de mogelijkheden. In laatste instantie zal het bestuur vermindering van al opgebouwde rechten overwegen. Het pensioenfonds kan de premie of de pensioenregeling overigens alleen aanpassen als de cao-partijen in de relevante bedrijfstakken hiermee instemmen.

Op grond van het herstelplan zou de dekkingsgraad per 31 december 2009 100,5% zijn. De werkelijke dekkingsgraad per 31 december 2009 bedraagt 101,1%. De dekkingsgraad ultimo 2009 ligt net boven de verwachting van het herstelplan als gevolg van het opnemen van een opslag op de technische voorzieningen van 7% voor verbeterde toekomstige overlevingskansen.

Herstel wordt naar verwachting binnen de wettelijke termijn gehaald.

7.5.5 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen naar aard

	2009 EUR	2008 EUR
Basisregeling	7.509.956	6.911.878
(A)AOP	39.306	37.510
Premievrijstelling / IBNR ¹	80.152	81.032
Garantieregeling Maxeda ²	24.909	30.689
Overige voorzieningen ³	4.264	-
Stand per 31 december	7.658.587	7.061.109

¹ Dit is een voorziening voor het risico van premievrijstelling voor zieke deelnemers die mogelijk in de toekomst een uitkering op basis van de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) zullen ontvangen.

² De garantieregeling is een soort VUT-regeling voor werknemers van Maxeda die geboren zijn vóór 1950 mits zij voldoen aan de overige voorwaarden van de garantieregeling.

³ Dit is een voorziening voor de compensatieregeling Maxeda. Dat is een vrijwillige beschikbare premieregeling voor een gesloten groep werknemers van Maxeda geboren na 1949 en vóór 1955, waarbij de premies direct worden omgezet naar pensioenaanspraken. Als voorziening is dit jaar de totale premiebijdrage compensatieregeling genomen, verhoogd met 7% opslag voor verbeterde toekomstige overlevingskansen.

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen

	2009 EUR	2008 EUR
Stand per 1 januari	7.061.109	5.197.546
Pensioenopbouw	348.173	223.218
Indexering en overige toeslagen ¹	453	-1.203
Rentetoevoegingen	185.915	238.508
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-205.826	-193.305
Toevoeging voor pensioenuitvoeringskosten	7.135	4.411
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-4.456	-4.246
Wijziging marktrente	-525.076	1.620.954
Wijziging overige actuariële uitgangspunten ²	509.145	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	277.249	-9.841
Overige wijzigingen	4.766	-14.933
Stand per 31 december	7.658.587	7.061.109

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten lasten.

- ¹ In 2009 heeft het bestuur besloten om, vanwege de financiële situatie van het fonds, per 1 januari 2010 geen toeslag te verlenen. Het resultaat van € 0,5 miljoen negatief wordt veroorzaakt door boekingen over voorgaande jaren die met terugwerkende kracht in 2009 zijn verwerkt en waarbij nog toeslagen zijn verleend.
- ² Het resultaat wordt voor -€ 501 miljoen veroorzaakt door de opslag van 7% van de voorziening om rekening te houden met verbeterde toekomstige overlevingskansen. In dit resultaat zit daarnaast een toevoeging aan de voorziening voor de wijziging van methode van de waardering van niet uitgekeerde pensioenen (resultaat -€ 8 miljoen).

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen naar categorieën deelnemers

	2009 EUR	2008 EUR
Actieve deelnemers	3.385.030	3.304.992
Pensioengerechtigden	2.023.730	1.668.107
Gewezen deelnemers	2.021.077	1.870.113
Overigen	78.581	79.444
Netto pensioenverplichtingen	7.508.418	6.922.656
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	150.169	138.453
Stand per 31 december	7.658.587	7.061.109

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 65 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,85% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan 13 maandsalarissen onder aftrek van een franchise. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Deelname aan de regeling is mogelijk vanaf de leeftijd van 20 jaar. Jaarlijks beslist het bestuur van het pensioenfonds de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kan de pensioenregeling worden gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst.

Werkgevers kunnen vanaf 1 januari 2007 deelnemen aan de aanvullende pensioenregeling. Als een werkgever deze regeling afsluit, geldt deze voor alle werknemers die deelnemen aan de basisregeling en een salaris boven het maximum loon Wfsv hebben (in 2009: EUR 47.802). De pensioenopbouw bedraagt 1,85% over het loon boven het maximum loon Wfsv. De premie bedraagt 18,6%.

Toeslagverlening

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Er bestaat geen recht op toeslagen. De premie bevat geen expliciete opslag ten behoeve van het toeslagbeleid. Bovendien wordt er door het pensioenfonds geen reserve aangehouden om in de toekomst toeslagen te kunnen verlenen. De voorwaardelijke toeslagen worden gefinancierd uit overrendementen. Met betrekking tot de mate van de feitelijke toekenning heeft het bestuur met ingang van 2007 besloten de onderstaande beleidsstaffel als leidraad te hanteren. Deze staffel geldt slechts als uitgangspunt; bij de jaarlijkse besluitvorming zal het bestuur andere relevante economische omstandigheden (zoals economische vooruitzichten en verwachte bestandsontwikkeling) in ogenschouw nemen. Het bestuur gebruikt als leidraad voor de toeslagverlening een

staffel, waarbij de toeslagverlening afhankelijk is van de dekkingsgraad op moment van toeslagverlening⁷;

- als de volgens het FTK berekende dekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad die het FTK vereist – 5%punt, verleent het pensioenfonds geen toeslag;
- als de volgens het FTK berekende dekkingsgraad hoger is dan de dekkingsgraad die het FTK vereist + 10%punt, verleent het pensioenfonds een volledige toeslag;
- als de volgens het FTK berekende dekkingsgraad tussen de twee hiervoor berekende dekkingsgraden ligt, berekent het pensioenfonds de toeslag pro rata.

Na indexatie moet de ontwikkeling van de dekkingsgraad nog steeds een stijgende lijn vertonen. Verder mag de dekkingsgraad na indexatie niet onder de 105% uitkomen.

Als de middelen van het pensioenfonds het toelaten, streeft het bestuur ernaar de pensioenen van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de stijging van het indexcijfer van de cao-lonen van de detailhandelsbranches die onder het pensioenfonds vallen, exclusief bijzondere beloningen. Dit indexcijfer stelt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) speciaal voor het pensioenfonds vast (CBS-indexcijfer van de CAO-lonen in de detailhandel). Het bestuur streeft ernaar de opgebouwde pensioenen van gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen jaarlijks aan te passen aan de stijging van de CBS-consumentenprijsindex "afgeleid". Dit betekent dat de index niet beïnvloed wordt door belasting- en accijnseffecten. De toeslagen voor de gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen mogen daarbij niet hoger zijn dan de toeslag voor de actieve deelnemers.

Het bestuur volgt met dit beleid categorie D1 zoals beschreven in de toeslagenmatrix. Dat betekent dat er geen recht bestaat op toekomstige verhogingen en dat de toeslagen een voorwaardelijk recht zijn.

⁷ De datum van de bestuursvergadering waar over de toeslagverlening wordt besloten is de datum waarop de stand van de dekkingsgraad wordt

In de afgelopen drie jaren zijn de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen verhoogd met

	actieven %	inactieven %
1 januari 2009	0,00	0,00
1 januari 2008	2,20	1,30
1 januari 2007	1,80	1,70

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2009 geen toeslagen te verlenen.

7.5.6 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

	2009 EUR	2008 EUR
Derivaten	147.328	85.966
Belastingen en premies sociale verzekeringen	4.509	3.893
Waardeoverdrachten	3.228	-
Overige schulden	7.289	148.910
Stand per 31 december	162.354	238.769

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

De post Overige Schulden bestond in 2008 voor €145.354 uit een vooruit ontvangen collectieve waardeoverdracht van Nationale Nederlanden waarvoor per ultimo 2008 nog geen instemmingverklaring van de werkgevers was ontvangen. In 2009 heeft de waardeoverdracht daadwerkelijk met terugwerkende kracht plaatsgevonden en is deze in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Nadere specificatie 'Derivaten'

	2009 EUR	2008 EUR
Valutaderivaten	25.450	15.684
Rentederivaten	121.702	70.158
Overige derivaten	176	124
Stand per 31 december	147.328	85.966

7.5.7 Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele indexatie van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het surplus/tekort op FTK-grondslagen is als volgt:

	31 december 2009		31 december 2008	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Voorziening pensioenverplichtingen (FTK-waardering)		7.658.587		7.061.109
Buffers:				
S1 Renterisico	417.274		687.891	
S2 Risico zakelijke waarden	901.320		559.800	
S3 Valutarisico	200.529		172.196	
S4 Grondstoffenrisico	-		-	
S5 Kredietrisico	39.200		67.898	
S6 Verzekeringstechnisch risico	230.764		212.792	
S7 Liquiditeitsrisico	-		-	
S8 Concentratierisico	-		-	
S9 Operationeel risico	-		-	
Diversificatie-effect	-581.779		-582.010	
Aanvulling tot 5% Voorziening pensioenverplichtingen				
Totaal S (vereiste buffers)		1.207.308		1.118.567
Vereist eigen vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		8.865.895		8.179.676
Aanwezig eigen vermogen (totaal activa - schulden)		7.743.627		6.940.086
Tekort		-1.122.268		-1.239.590

Het pensioenfonds heeft ter afdekking van risico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds het standaard model van DNB toe, waarbij, uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix. (normportefeuille 2010) Bij de vergelijkende cijfers 2008 wordt in bovenstaande tabel de toetswaarde solvabiliteit als uitgangspunt genomen; dat is gebaseerd op de feitelijke asset mix.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten

behoefte van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van

verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De strategie van het pensioenfonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de risico's die het pensioenfonds loopt nader toegelicht.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de marktwaarde van een belegging of verplichting verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	waarde balanspost		
	31 december 2009	31 december 2009	31 december 2008
Duration van de vastrentende waarden	4.017.525	5,18	5,46
Duration van de pensioenverplichtingen	7.658.587	19,00	22,00

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door het kopen van meer langlopende obligaties in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul), binnen de portefeuille kortlopende obligaties vervangen door langlopende obligaties of door middel van renteswaps of swaptions.

Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar het pensioenfonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het pensioenfonds aan de tegenpartij betaalt. Met een swaption kan het pensioenfonds tijdelijk het risico van een verdere rentedaling afdekken. Hiervoor betaalt het pensioenfonds een premie. Bij het afsluiten van een swap of een swaption kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt en worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeit, tegenpartij en juridisch risico).

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31 december 2009		31 december 2008	
	EUR	%	EUR	%
Resterende looptijd < 1 jaar	348.925	8,7	333.659	9,5
Resterende looptijd <= 5 jaar	1.744.436	43,4	1.695.258	48,2
Resterende looptijd > 5 jaar	1.924.164	47,9	1.485.849	42,3
	4.017.525	100	3.514.766	100

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

De segmentatie van vastgoed naar sectoren is als volgt:

	31 december 2009		31 december 2008	
	EUR	%	EUR	%
Kantoren	92.550	14,8	98.968	14,0
Winkels	70.385	11,3	72.160	10,2
Woningen	248.060	39,7	251.228	35,4
Participaties in vastgoedmaatschappijen	213.274	34,2	286.638	40,4
	624.269	100	708.994	100

De segmentatie van vastgoed naar regio is als volgt:

	31 december 2009		31 december 2008	
	EUR	%	EUR	%
Nederland	592.655	94,9	639.007	90,1
Buitenland binnen EU	24.315	3,9	52.246	7,4
Buitenland buiten EU	7.299	1,2	17.741	2,5
	624.269	100	708.994	100

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

	31 december 2009		31 december 2008	
	EUR	%	EUR	%
Beleggingsinstelling	1.241.816	50,3	784.642	46,7
Financiële instellingen (waaronder banken en verzekeraars)	243.290	9,8	160.601	9,6
Nijverheid en industrie	325.650	13,2	247.118	14,7
Handel	244.298	9,9	178.358	10,6
Overige dienstverlening	349.033	14,1	254.918	15,2
Diversen	66.422	2,7	54.399	3,2
	2.470.509	100	1.680.036	100

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt ⁸:

	31 december 2009		31 december 2008	
	EUR	%	EUR	%
Nederland	195.471	7,9	226.821	13,5
Buitenland binnen EU	701.731	28,4	1.045.474	62,2
Buitenland buiten EU	1.573.307	63,7	407.741	24,3
	2.470.509	100	1.680.036	100

Het fonds heeft er niet voor gekozen om het prijsrisico middels derivaten (gedeeltelijk) af te dekken.

Valutarisico

Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo 2009 circa € 1.800.987 (2008: € 1.290.294). Van dit bedrag is 77 % (2008: 75 %) afgedekt naar de euro. Het strategische beleid van het pensioenfonds is om alle valutaposities af te dekken, waarbij tijdelijke tactische beleidsruimte aanwezig is tot 70%. Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valuta-termijncontracten -/- € 24.488 (2008: € 60.186). Het valutarisico wordt in onderstaande tabel weergegeven.

⁸ In 2008 en in 2009 is er verschillend omgegaan met de presentatie van de categorie 'Buitenland buiten EU'. Dit heeft te maken met de beleggingen in het beleggingsfonds BGI. Dit is een Amerikaans beleggingsfonds. Daarom zijn de beleggingen in dit fonds in 2009 opgenomen in de categorie 'Buitenland buiten EU'. Omdat BGI echter voor een groot deel binnen de EU belegt, zijn de beleggingen in 2008 onder de categorie 'Buitenland binnen EU' opgenomen.

		EUR vóór afdekking	EUR valuta derivaten	31 december 2009 EUR netto positie (na)	31 december 2008 EUR netto positie (na)
	EUR	5.873.988	-482.462	6.356.450	6.715.795
	GBP	468.980	468.980	-	52.787
	JPY	121.489	121.489	-	3.945
	USD	806.881	797.197	9.684	36.927
	Overige	403.638	-115.570	519.208	219.803
		7.674.976	789.634	6.885.342	7.029.257

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleenningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars. Over beursgenoteerde derivaten wordt geen kredietrisico gelopen.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpar-

tijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de vastrentende waarden naar sector weergegeven:

		2009 EUR	2008 EUR
	Nederlandse overheidsinstellingen	342.727	406.021
	Buitenlandse overheidsinstellingen	2.576.878	2.108.823
	Financiële instellingen	225.327	331.021
	Andere instellingen	872.593	668.901
		4.017.525	3.514.766

De verdeling van vastrentende waarden naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

		2009 EUR	2008 EUR
	Mature markets	3.915.380	3.459.201
	Emerging markets	102.145	55.565
		4.017.525	3.514.766

Beleggingen waarvan de uitgevende partij is gevestigd in Azië (exclusief Japan), Latijns Amerika of Rusland worden gerekend tot de regio 'Emerging Markets'.

Beleggingen uit de beleggingsportefeuille waarvan van uitgevende partijen in overige landen zijn gevestigd, worden gerekend tot beleggingen in 'Mature markets'.

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille wordt het volgende overzicht gegeven:

		31 december 2009		31 december 2008	
		EUR	%	EUR	%
	AAA	2.228.084	55,5	2.106.262	59,9
	AA	333.846	8,3	747.203	21,3
	A	1.082.511	26,9	306.444	8,7
	BBB	123.090	3,1	45.698	1,3
	BB	5.512	0,1	193	0,0
	B	887	0,0	-	0,0
	Overig	243.595	6,1	308.966	8,8
		4.017.525	100	3.514.766	100

Verzekeringstechnische risico (actuariële risico's)

Langlevenrisico

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van de AG-prognosetafel 2005-2050 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

In 2008 heeft het CBS een prognose voor overlevingskansen gepubliceerd waaruit blijkt dat de ontwikkeling van de levensverwachting nog sneller gaat dan enkele jaren geleden werd voorzien. Naar verwachting zal het AG in 2010 een nieuwe prognosetafel publiceren die is gebaseerd op de actuele overlevingsverwachtingen. Vooruitlopend op de publicatie van de nieuwe tafel heeft het pensioenfonds besloten de technische voorzieningen per 31 december 2009 met 7% te verhogen. Als gevolg hiervan zijn de technische voorzieningen met € 501 miljoen toegenomen. In 2010 is een onderzoek uitgevoerd naar de ervaringssterfte bij het pensioenfonds. Vooral nog is gebleken dat geen fondsspecifieke

cijfers kunnen worden opgeleverd. De actuariële grondslagen en veronderstellingen zullen op basis van de resultaten van dit onderzoek en de nieuwe algemene verwachtingen ten aanzien van overleven worden geactualiseerd.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Indexatierisico (actuariële risico's)

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie om het pensioen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de indexatietoezegging voorwaardelijk is.

Het beleid en de ambitie inzake toeslagverlening is weergegeven in de toelichting van de post 'Indexering en overige toeslagen'.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het pensioenfonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal of welke meer dan 5% van de beleggingscategorie waartoe de belegging behoort, uitmaakt. Dit betreft per 31 december 2009 de volgende posten (percentage ten opzichte van het totaal van de betreffende assetcategorie in 2009 respectievelijk 2008):

		31 december 2009		31 december 2008	
		EUR	%	EUR	%
	Duitsland	641.288	16,0	648.732	18,5
	Italië	621.493	15,5	519.546	14,8
	Frankrijk	605.598	15,1	494.673	14,1
	Nederland	293.764	7,3	344.848	9,8
		2.162.143	54	2.007.799	57

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico. Bij de bepaling van het vereist vermogen past het pensioenfonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico vooralsnog op nihil gesteld.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruik gemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekent inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het pensioenfonds gebruikt derivaten voornamelijk om het valutarisico en het renterisico af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder

naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Gebruik kan worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- **Futures:** dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het tactische beleggingsbeleid. Tactisch beleggingsbeleid is slechts zeer beperkt mogelijk binnen de grenzen van het strategische beleggingsbeleid.
- **Valutatermijncontracten:** dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- **Renteswaps:** dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het fonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.
- **Swaption:** Een optie op een swap waarbij de eigenaar van de swaption het recht heeft, maar niet de verplichting, om een swap tegen vooraf bepaalde voorwaarden af te sluiten op of binnen een bepaald tijdstip. Doel is het beheren van het renterisico.
- **Credit Default Swaps (CDS):** dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij het risico op het niet nakomen van de rente- en aflossingsverplichtingen op een bedrijfsobligatie wordt geruild tegen een vaste risicovergoeding. Het is ook mogelijk dat het fonds zo'n vergoeding ontvangt om juist het risico te willen lopen. Met behulp van deze instrumenten kan de blootstelling naar bedrijven in de vastrentende waarden portefeuille worden beheerd.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2009:

type contract	contractomvang EUR	actuele waarde activa EUR	actuele waarde passiva EUR
Forward	1.051.216	962	-25.450
Swaptions	3.046.000	212.760	0
Interest rate swaps	4.098.500	138.483	-121.702
Overige derivaten	24.900	134	-176
		352.339	-147.328

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2008:

type contract	contractomvang EUR	actuele waarde activa EUR	actuele waarde passiva EUR
Forward	976.833	75.871	-15.685
Swaptions	2.604.000	411.740	-15.305
Interest rate swaps	3.263.500	432.479	-54.853
Overige derivaten	7.400	-	-123
		920.090	-85.966

Ter zake van de swaps bedroeg de waarde van de ontvangen zekerheden (collateral) ultimo 2009 € 323.957 (2008: € 811.932).

7.5.8 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingovereenkomst afgesloten met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V., Syntrus Achmea Pensioenen Vermogensbeheer B.V. en Syntrus Achmea Vastgoed B.V. De contracten met Syntrus Achmea Pensioenen Vermogensbeheer B.V. en Syntrus Achmea Vastgoed B.V. lopen tot en met 31 december 2010. Het contract met met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. is met ingang van 1 januari 2010 verlengd voor onbepaalde tijd. Met het bestuur zijn afspraken gemaakt over de vergoedingensystematiek. Deze systematiek bestaat zowel uit vaste als variabele componenten. De totale kosten van deze contracten bedraagt circa € 38 miljoen.

Investerings- en stortingsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen bestaan per balansdatum de volgende investerings- en stortingsverplichtingen (zogenaamde voorbeleggingen):

	2009 EUR	2008 EUR
Private equity	34.499	43.623
	34.499	43.623

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het pensioenfonds en heeft het pensioenfonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

7.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

7.6.1 Premiebijdragen risico pensioenfonds

	2009 EUR	2008 EUR
Werkgeversgedeelte excl correctie Maxeda	275.474	
Correctie Maxeda	-8.099	
Werkgeversgedeelte	267.375	265.412
Werknemersgedeelte	93.785	92.110
FVP bijdragen	5.876	5.038
	367.036	362.560

De correctie Maxeda bestaat uit een correctie van € 4,5 miljoen negatief als gevolg van de pensioenpremies over 2007 en 2008 van deelnemers aan de garantieregeling Maxeda en een correctie van € 3,6 miljoen negatief van premies over 2008 van de compensatieregeling Maxeda.

De totale bijdrage van werkgever en werknemers bedraagt 16,2% van de loonsom.

De kostendeekkende, gedempte en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2009 EUR	2008 EUR
Kostendeekkende premie	436.693	296.302
Feitelijke premie	367.036	362.560
Gedempte premie	369.383	356.055

De kostendeekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2008 gepubliceerd door DNB). Het bestuur heeft de gedempte premie vastgesteld op 4% rekenrente. Uit het overzicht blijkt dat de feitelijke premie lager is dan de gedempte premie. De premie is derhalve niet kostendeekkend.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2009 EUR	2008 EUR
Kosten pensioenopbouw	348.173	223.218
Pensioenuitvoeringskosten	26.876	26.655
Excassokosten	2.679	165
Solvabiliteitsopslag	58.965	46.264
	436.693	296.302

De kosten pensioenopbouw betreffen de kosten van de jaarinkoop van de pensioenaanspraken inclusief de kosten voor premievrijstelling voor nieuwe arbeidsongeschiktheidsgevallen. De toeslagverlening is voorwaardelijk en daarom geen onderdeel van de kosten pensioenopbouw. De pensioenuitvoeringskosten volgen uit de staat van baten en lasten. De solvabiliteitsopslag wordt berekend door het percentage vereist vermogen per 31 december 2009 te vermenigvuldigen met de kosten pensioenopbouw.

Er is geen sprake van premiekortingen dan wel premieopslagen.

7.6.2 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

	directe beleggings- opbrengsten EUR	indirecte beleggings- opbrengsten EUR	totaal EUR
2009			
Vastgoedbeleggingen	34.966	-37.119	-2.153
Aandelen	38.554	519.892	558.446
Vastrentende waarden	162.733	131.181	293.914
Derivaten	15.741	-481.441	-465.700
Overige beleggingen	133	-14.514	-14.381
	252.127	117.999	370.126
Valutaresultaten		35.063	35.063
	252.127	153.062	405.189
Kosten van vermogensbeheer			-21.313
			383.876

		directe beleggings- opbrengsten	indirecte beleggings- opbrengsten	totaal
		EUR	EUR	EUR
2008				
	Vastgoedbeleggingen	35.364	-89.240	-53.876
	Aandelen	44.815	-1.118.655	-1.073.840
	Vastrentende waarden	144.893	12.914	157.807
	Derivaten	-5.522	915.273	909.751
	Overige beleggingen	1.797	769	2.566
		221.347	-278.939	-57.592
	Valutaresultaten		-34.966	-34.966
		221.347	-313.905	-92.558
	Kosten van vermogensbeheer			-20.924
				-113.482

7.6.3 Overige baten

		2009	2008
		EUR	EUR
	Interest	3.563	3.987
	Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	5.248	-
	Andere baten	24	794
		8.835	4.781

7.6.4 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

7.6.5 Indexering en overige toeslagen

In de staat van baten en lasten is de last uit hoofde van indexering en overige toeslagen welke aan het verslagjaar moet worden toegerekend verantwoord.

Als de middelen van het pensioenfonds het toelaten, streeft het bestuur ernaar de pensioenen van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de stijging van het indexcijfer van de cao-lonen

van de detailhandelsbranches die onder het pensioenfonds vallen, exclusief bijzondere beloningen. Dit indexcijfer stelt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) speciaal voor het pensioenfonds vast (CBS-indexcijfer van de CAO-lonen in de detailhandel).

Het bestuur streeft ernaar de opgebouwde pensioenen van gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen jaarlijks aan te passen aan de stijging van de CBS-consumentenprijsindex "afgeleid". Dit betekent dat de index niet beïnvloed wordt door belasting- en accijnseffecten. De toeslagen voor de gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen mogen daarbij niet hoger zijn dan de toeslag voor de actieve deelnemers.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de financiële middelen van het pensioenfonds toereikend zijn om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te verhogen. Er bestaat geen recht op toeslagverlening en er is dus geen zekerheid of en in hoeverre het pensioenfonds in de toekomst een toeslag kan verlenen. Het pensioenfonds reserveert namelijk geen gelden voor toekomstige toeslagen.

In 2009 is er geen toeslag verleend als gevolg van de lage dekkingsgraad.

7.6.6 Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 2,544 % (2008: 4,696 %), zijnde €185.915 (2008: €238.508).

Het rentepercentage is afgeleid van de eenjaarsrente uit de rentetermijnstructuur per begin van het boekjaar zoals gepubliceerd door DNB.

7.6.7 Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

7.6.8 Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

7.6.9 Pensioenuitkeringen

	2009 EUR	2008 EUR
Ouderdomspensioen	135.906	115.831
Prepensioen	12.275	21.169
Partnerpensioen	30.266	28.835
Wezenpensioen	499	457
Invalideitpensioen	3.858	3.319
Afkopen	8.788	9.443
VUT uitkeringen	-	75
Garantieregeling Maxeda	15.522	17.744
	207.114	196.873

De post Afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan €418,- (2008: €406,44) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

7.6.10 Pensioenuitvoeringskosten

	2009 EUR	2008 EUR
Bestuurskosten ¹	611	247
Administratiekostenvergoeding	24.994	25.385
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	418	404
Accountantskosten	70	50
Contributies en bijdragen	783	569
	26.876	26.655

¹ In de bestuurskosten zijn met ingang van 2009 de kosten van het bestuursbureau Detailhandel begrepen.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat het pensioenfonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is de bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Per 31 december 2009 verkeert het pensioenfonds nog in een herstelplansituatie. Het herstel van het fonds ligt in lijn met de herstelplannen zoals die aan het eind van het eerste kwartaal 2010 zijn ingediend bij de toezichthouder.

De accountantskosten, zoals hierboven opgenomen als onderdeel van de pensioenuitvoeringskosten, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2009 EUR	2008 EUR
Controle van de jaarrekening	70	44
Andere controle opdrachten	-	6
	70	50

7.6.11 Aantal personeelsleden

Bij het fonds zijn twee werknemers in dienst (bestuursbureau). De pensioenuitvoering is volledig uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer NV.

7.6.12 Bezoldiging bestuurders

De transacties met bestuurders hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten, overige kosten bestuur en overige bestuurskosten 2009: € 261 (2008: € 236).

Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

7.6.13 Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

7.6.14 Wijziging overige actuariële uitgangspunten

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het fonds.

De huidige grondslag voor overlevingskansen is gebaseerd op de Prognosetafel 2005-2050 van het AG. De AG-Prognosetafel 2005-2050 houdt rekening met de voorzienbare trend in overlevingskansen van de gehele Nederlandse bevolking. De algemene sterftekansen die volgen uit de tafel worden voor het pensioenfonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte. In 2008 heeft het CBS een prognose voor overlevingskansen gepubliceerd waaruit blijkt

dat de ontwikkeling van de levensverwachting nog sneller gaat dan enkele jaren geleden werd voorzien. Naar verwachting zal het AG in 2010 een nieuwe prognosetafel publiceren die is gebaseerd op de actuele overlevingsverwachtingen. Vooruitlopend op de publicatie van de nieuwe tafel heeft het pensioenfonds besloten de technische voorzieningen per 31 december 2009 met 7% te verhogen. Deze opslag heeft het volgende effect op de voorziening:

	2008 EUR
Voorziening per 31 december 2009 op oude sterftegrondslagen	7.157.558
Opslag verbeterde toekomstige overlevingskansen	501.029
Voorziening per 31 december 2009 op nieuwe sterftegrondslagen	7.658.587

7.6.15 Overige wijzigingen in de voorziening voor pensioenverplichtingen

	2009 EUR	2008 EUR
Resultaat op kanssystemen		
Sterfte	-415	-10.019
Arbeidsongeschiktheid	3.732	2.770
Mutaties	3.302	-5.074
Totaal resultaat op kanssystemen	6.619	-12.323
Overige resultaten		
Overige technische grondslagen	-1.853	-2.610
Totaal overige resultaten	-1.853	-2.610
Totaal overige wijzigingen in de voorziening	4.766	-14.933

De post "Overig" in 2009 €1.853 wordt voornamelijk (- €2.520) veroorzaakt doordat het opbouwpercentage van het partnerpensioen bij het bepalen van de voorziening in voorgaande jaren op 2 decimalen werd afgerond en vanaf dit boekjaar niet wordt afgerond. Het bedrag betreft in 2008 grotendeels de mutatie van de IBNR-voorziening van het premievrijstellingrisico ter grootte van €2.055, de mutaties binnen de garantieregeling Maxeda - €5.446 en correcties van de beginstand €781.

7.6.16 Saldo overdracht van rechten

	2009 EUR	2008 EUR
Saldo overdrachten van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-288.316	-11.367
Uitgaande waardeoverdrachten	10.120	21.293
Subtotaal	-278.196	9.926
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen	294.202	9.167
Onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen	-16.953	-19.008
Totaal overige resultaten	277.249	-9.841
Saldo overdracht van rechten	-947	85

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

Als gevolg van onderdekking bij pensioenfondsen is de onderlinge afrekening van waardeoverdrachten tot stilstand gekomen. Zodra de financiële positie van een pensioenfonds dit toelaat zal de onderlinge afrekening weer worden hervat. Per 31 december 2009 wordt de omvang van de nog te ontvangen inkomende waardeoverdracht geschat op € 1.185 en de omvang van de nog te betalen uitgaande waardeoverdrachten geschat op -/- € 4.962. De invloed hiervan op de dekkingsgraad van het pensioenfonds is gering.

7.6.17 Overige lasten

	2009 EUR	2008 EUR
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	-	10.034
Interest	13	3.426
Andere lasten	399	743
	412	14.203

7.6.18 Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

7.6.19 Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel heeft de jaarrekening 2009 vastgesteld in de vergadering van 18 juni 2010.

De Meern, 23 juni 2010

K.B. van Popta
Werkgeversvoorzitter

I. van Duijn - Pennenburg
Werknemersvoorzitter

7.7 Overige gegevens

7.7.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het pensioenfonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het voorstel resultaatbestemming 2009 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

7.7.2 Gebeurtenissen na balansdatum

Per 1 januari 2010 is het pensioenfonds gefuseerd met de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Optiekbedrijven. Het aanwezig eigen vermogen van Bpf Optiekbedrijven bedraagt per 31 december 2009 167.888 en de technische voorzieningen bedragen 167.037. Het fonds heeft derhalve een dekkingsgraad van 100,5%. Bpf Optiekbedrijven heeft per 31 december 2009 13.618 deelnemers.

7.8 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Detailhandel te Utrecht is aan Towers Watson B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2009.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 128 (kostendekkende premie), 129 (premiëkorting), 131 (minimaal vereist eigen vermogen) en 132 (vereist eigen vermogen). Ik heb geen aanwijzing dat niet voldaan is aan artikel 135 (prudent-person).

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. De feitelijk ontvangen premie over boekjaar 2009 is lager dan de minimaal te ontvangen bijdrage en is daarmee niet kostendekkend.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een dekkingstekort. De vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Detailhandel is naar mijn mening slecht, vanwege het dekkingstekort. Dit dekkingstekort is mede veroorzaakt door de toegepaste verzwaren van de technische voorzieningen met 7% als gevolg van de gestegen levensverwachting.

Nieuwegein, 23 juni 2010

H.A.J. Lohmann AAG
verbonden aan
Towers Watson B.V.

7.9 Accountantsverklaring

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel.

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2009 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel te Utrecht bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de staat van baten en lasten over 2009 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van het bepaalde in artikel 146 Pensioenwet. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het

opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW met inachtneming van het bepaalde in artikel 146 Pensioenwet.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 23 juni 2010

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs. H.C. van der Rijst RA

8 Bijlagen

8.1 Meerjarenoverzicht

	2009	2008	2007	2006 exclusief	2005
Aantallen					
Gefactureerde werkgevers	38.464	36.533	35.792	33.023	34.406
Werkgevers ultimo	33.815	29.875	30.181	29.937	31.288
Gefactureerde deelnemers	324.881	323.405	312.185	276.394	278.849
Deelnemers ultimo	242.311	239.714	256.177	213.851	217.599
Gewezen deelnemers	684.603	636.686	558.938	488.319	450.626
Gepensioneerden	61.948	58.285	55.881	36.007	32.879
Gemiddelde leeftijd deelnemers	43	43	42	41	42
Gepensioneerden					
Ouderdomspensioen	45.376	41.850	38.109	23.877	21.755
Partnerpensioen	12.609	11.662	11.796	7.678	7.891
Wezenpensioen	627	628	702	432	540
Arbeidsongeschiktheidspensioen	1.592	1.594	1.652	1.310	1.266
Prepensioen	1.744	2.551	3.622	2.709	1.427
Premiepercentage					
Ouderdom- en partnerpensioen	16,2%	16,2%	15,2%	14,1%	-
Aanvullend pensioen	18,6%	18,6%	-	-	-
Ouderdom-, partner- en prepensioen	-	-	-	-	5,0%
Extra ouderdom- en partnerpensioen	-	-	-	-	10,5%
Arbeidsongeschiktheidspensioen	-	-	-	-	0,6%
Branchepensioen (OP/PP) Gebra	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%	-
Branchepensioen (OP/PP) AGF	3,13%	3,13%	3,13%	3,13%	-
Opbouwpercentage per dienstjaar					
Ouderdomspensioen	1,85%	1,85%	1,85%	1,85%	0,54%
Aanvullend pensioen	1,85%	1,85%	-	-	-
Extra ouderdomspensioen	-	-	-	-	1,46%
Partnerpensioen	1,295%	1,295%	1,295%	1,295%	0,378%
Extra partnerpensioen	-	-	-	-	1,022%
Prepensioen	-	-	-	-	0,8%
Brancheouderdomspensioen Gebra	0,20%	0,20%	0,20%	0,20%	-
Brancheouderdomspensioen AGF	0,25%	0,25%	0,25%	0,25%	-
Branchepartnerpensioen Gebra	0,14%	0,14%	0,14%	0,14%	-
Branchepartnerpensioen AGF	0,175%	0,175%	0,175%	0,175%	-
Toeslag op pensioen en pensioenaanspraken					
Actieven	0,0%	0,0%	2,2%	1,8%	1,0%
Gewezen deelnemers en gepensioneerden	0,0%	0,0%	1,3%	1,7%	1,0%

Financiële gegevens (bedragen x €1.000)

	2009 EUR	2008 EUR	2007 EUR	2006 inclusief EUR	2006 exclusief EUR	2005 EUR
Feitelijke premie	367.036	362.560	297.687	278.087	233.158	261.310
Kostendeekkende premie	436.693	296.302	309.565	300.912	-	375.537
Gedempte premie	369.383	356.055	326.933	300.912	256.925	-
Uitkeringen	207.114	196.873	189.685	173.093	88.601	71.355
Pensioenuitvoeringskosten	26.876	26.655	26.007	23.774	20.227	17.269
Portefeuillewaarde inclusief hedges	7.649.494	7.026.718	6.843.759	-	-	-
Negatieve derivaten	-147.328	-85.966	-86.750	-	-	-
Belegd vermogen	7.796.822	7.112.684	6.930.509	6.624.201	4.964.867	4.569.640
Beleggingsopbrengsten*	383.876	-113.482	-13.571	337.799	245.228	494.073
Gemiddeld rendement op beleggingen (exclusief hedges)	13,2%	-13,6%	1,2%	-	5,7%	12,3%
Benchmark	12,7%	-12,6%	2,2%	-	6,0%	-
Z-score	0,32%	-0,57%	-0,65%	-	-0,26%	-0,02%
Reserves	85.040	-121.023	1.736.338	1.393.130	1.152.794	904.396
Voorziening pensioenverplichting	7.658.587	7.061.109	5.197.545	5.297.572	3.903.704	3.791.417
Aanwezige dekkingsgraad	101%	98%	133%	126%	130%	124%
Vereiste dekkingsgraad	115,8%	117%	121%	126%	127%	-
Resultaat	206.063	-1.857.361	283.498	305.500	248.398	-16.386

* De regel 'Beleggingsopbrengsten' in deze tabel omvat mede het resultaat op de portefeuilles ter afdekking van het renterisico, de rentehedge en het valutarisico. De rentehedge is bedoeld om fluctuaties van de dekkingsgraad te beperken die ontstaan door waardeveranderingen van de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van rentebewegingen. De valutahedge is bedoeld om het effect van wisselkoersveranderingen op het vermogen te beperken. Daarmee staan deze hedges naast de actief beheerde beleggingsportefeuille. Het resultaat op de hedges wordt afzonderlijk van het rendement op de beleggingsportefeuille gerapporteerd. De regel 'Gemiddeld rendement op beleggingen' in deze tabel is daarom exclusief dat resultaat.

Toelichting meerjarenoverzicht

Toetreding Maxeda en fusie met Stichting Pensioenfonds Vendex KBB per 1 januari 2007

Per 1 januari 2007 is detailhandelsconcern Maxeda aangesloten bij het pensioenfonds en heeft er een fusie plaatsgevonden met Stichting Pensioenfonds Vendex KBB. Ten opzichte van het jaarverslag 2006 zijn enkele kerncijfers significant gewijzigd. Om vergelijking mogelijk te maken, worden in het meerjarenoverzicht op een aantal plaatsen de cijfers 2006 inclusief en exclusief deze ontwikkeling getoond.

Toeslag op pensioen en pensioenaanspraken

Dit is het percentage waarmee op 1 januari van het komende kalenderjaar de pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers en de pensioenuitkeringen van de gepensioneerden zijn verhoogd.

Dekkingsgraad

In de cijfers over 2005 en 2006 is voor de vaststelling van de aanwezige dekkingsgraad uitgegaan van de Actuariële Principes Pensioenfondsen. Deze is gebaseerd op een rekenrente van 4% of de marktrente, als deze lager is dan 4%. Sinds 2007 hanteren pensioenfondsen het in de Pensioenwet opgenomen Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen (FTK) voor bepaling van de aanwezige dekkingsgraad. De dekkingsgraad is dan gebaseerd op de actuele nominale rentetermijnstructuur, zoals De Nederlandsche Bank die hanteert.

Vereiste dekkingsgraad

In de cijfers over 2005 en 2006 is voor de vaststelling van de vereiste dekkingsgraad uitgegaan van de Actuariële Principes Pensioenfondsen. Sinds 2007 hanteren pensioenfondsen het in de Pensioenwet opgenomen Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen (FTK) voor bepaling van de vereiste dekkingsgraad.

Resultaat en reserves

Het positieve resultaat over het verslagjaar bedroeg € 206.063 (2008 € - 1.857.361). Van het resultaat werd aan de Gebonden reserve een bedrag van € 35.164 toegevoegd. Een bedrag van

€ 196.970 werd toegevoegd aan de Overige reserves. Een bedrag van € 25.549 werd onttrokken aan de Bestemmingsreserve AOP-regeling en € 522 werd onttrokken aan de Bestemmingsreserve AAOP-regeling.

Ultimo 2009 bedroeg:

	2009 EUR	2008 EUR
Overige reserves	-1.164.518	-1.361.488
Gebonden reserves	1.207.308	1.172.144
Reserve AOP-regeling	38.807	64.356
Reserve AAOP-regeling	3.443	3.965
Voorziening pensioenverplichtingen	7.658.587	7.061.109

8.2 Volumeveranderingen

Aantal pensioengerechtigden

Het aantal pensioengerechtigden, gesplitst naar categorie en gemiddelde leeftijd, bedroeg ultimo verslagjaar:

	aantallen	2009 gemiddelde leeftijd	aantallen	2008 gemiddelde leeftijd
ouderdomspensioen	45.376	72	42.376	72
• mannen	21.975	73	20.307	72
• vrouwen	23.401	72	22.069	73
nabestaandenpensioen	12.609	70	11.876	69
• mannen	1.943	61	1.764	60
• vrouwen	10.666	73	10.112	73
wezenpensioen	627	14	552	15
prepensioen	1.744	63	2.551	63
arbeidsongeschiktheidspensioen	1.592	51	1.594	51

De hoogte van het jaarlijks ouderdomspensioen was gemiddeld € 2.555,- (2008: € 2.622,-), van het nabestaandenpensioen € 2.114,- (2008: € 2.150,-) en van het wezenpensioen € 711,- (2008: € 828,-). De hoogte van genoemde bedragen is onder andere afhankelijk van de in de bedrijfstak doorgebrachte diensttijd en het genoten salaris (per dienstjaar wordt er bijvoorbeeld aan ouderdomspensioen 1,85% van het salaris opgebouwd). De hoogte van het jaarlijks arbeidsongeschiktheidspensioen was gemiddeld € 2.451,- (2008: € 2.445,-).

Afkoop van het pensioen

Aan gewezen deelnemers van wie de deelname is geëindigd vóór 1 januari 2007 en die een opgebouwd pensioen hebben tot € 100,- bruto per jaar wordt een aanbod tot afkoop van het pensioen gedaan. Voor gewezen deelnemers van wie de deelname vanaf 1 januari 2007 is geëindigd geldt eenzelfde beleid. In die gevallen wordt twee jaar nadat de deelneming is geëindigd het opgebouwde pensioen tot € 100,- bruto door het pensioenfonds afgekocht.

Daarnaast worden pensioenen afgekocht die op datum pensionering lager zijn dan € 417,74 (2008: € 406,44) per jaar. Dit bedrag wordt de afkoopgrens genoemd. Dit is volgens artikel 66 van de Pensioenwet. In 2009 werd in 4.005 (2008: 8.027) gevallen het ouderdomspensioen, het (bijzonder) partnerpensioen of het wezenpensioen afgekocht.

Individuele waardeoverdracht

Het pensioenfonds werkt mee aan individuele waardeoverdracht bij wisseling van dienstverband. Het doel hiervan is de bestrijding van pensioenbreuk en het voorkomen van versnippering van pensioenaanspraken. Ook als de wettelijke termijn van zes maanden voor het aanvragen van waardeoverdracht is verstreken, voldoet het pensioenfonds aan een verzoek tot waardeoverdracht.

In 2009 was er sprake van 384 (2008: 1.299) inkomende en 1.707 (2008: 3.907) uitgaande waardeoverdrachten. In verband met de hoogte van de dekkingsgraad zijn de individuele waardeoverdrachten in 2008 opgeschort. In 2009 heeft de dekkingsgraad van het pensioenfonds zich dusdanig hersteld dat de individuele waardeoverdrachten konden worden hervat.

Pensioenopbouw tijdens werkloosheid

Deelnemers die werkloos zijn geworden, komen onder bepaalde voorwaarden in aanmerking voor een bijdrage voor de voortzetting van de opbouw van hun pensioenaanspraken. Deze bijdrage wordt verstrekt door de Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering (FVP). In 2009 zijn voor 1.951 (2008: 2.521) werkloze deelnemers betalingen van de Stichting FVP ontvangen ten behoeve van voortzetting van de opbouw van hun pensioenaanspraken.

Pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid

Voor deelnemers die arbeidsongeschikt zijn geworden, wordt de pensioenopbouw vanaf de eerste WAO- of WIA-dag zonder verdere premiebetaling voortgezet, mits daartoe binnen één jaar na aanvang van de WAO/WIA-uitkering door de deelnemer een verzoek aan het pensioenfonds is gedaan.

De pensioenopbouw vanaf de eerste WAO-dag ziet er als volgt uit:

- Arbeidsongeschiktheidpercentage 65 – 100%
100% voortgezet
- Arbeidsongeschiktheidpercentage 45 – 65%
50% voortgezet
- Arbeidsongeschiktheidpercentage 25 – 45%
25% voortgezet

De pensioenopbouw vanaf de eerste WIA-dag ziet er als volgt uit:

- Arbeidsongeschiktheidpercentage 65 – 100%
100% voortgezet
- Arbeidsongeschiktheidpercentage 45 – 65%
50% voortgezet
- Arbeidsongeschiktheidpercentage 35 – 45%
25% voortgezet

Hierbij wordt uitgegaan van de laatst bekende pensioengrondslag. Deze regeling had in 2009 betrekking op 6.957 deelnemers (2008: 7.268).

Mutatieoverzicht

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Arbeidsongeschikte deelnemers	Gepensioneerden	Totaal
Stand per 1 januari 2009	232.446	636.686	7.268	54.804	931.204
Toetreding	37.633	33.598	65	3.736	75.032
Hertoetreding	16.443	-16.443	0	0	0
Pensionering	-1.360	-2.893	-465	4.194	-524
Arbeidsongeschiktheid	-180	-96	276	0	0
Revalidering	75	25	-100	0	0
Overlijden	-213	-1.237	-69	-1.634	-3.153
Premievrij gemaakt door uitdienst	-42.058	42.058	0	0	0
Waardeoverdracht	-252	-2.246	-1	0	-2.499
Afkoop klein pensioen	-227	-4.019	-17	-1.519	-5.782
Beëindiging wezenpensioen	0	0	0	-26	-26
Overige oorzaken	4	-830	0	-943	-1.769
Stand per 31 december 2009	242.311	684.603	6.957	58.612	992.483

Toelichting bij het overzicht

Deelnemers

De ultimostand deelnemers betreft de werknemers die op 31 december vanwege een dienstverband in de bedrijfstak of vanwege vrijwillige voortzetting deelnemer zijn.

Arbeidsongeschikte deelnemers

Het aantal arbeidsongeschikte deelnemers betreft deelnemers die alleen pensioen opbouwen vanwege de regeling van premievrije opbouw wegens arbeidsongeschiktheid. Het kan dan gaan om volledige arbeidsongeschiktheid of om gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid en geen dienstverband in de branche.

Gepensioneerden

Het aantal gepensioneerden betreft de periodieke pensioen-uitkeringen. Deelnemers die 65 worden, worden afgeboekt met de mutatie pensionering bij "Deelnemers", "Gewezen deelnemers" of "Arbeidsongeschikte deelnemers". Vervolgens worden deze deel-

nemers met dezelfde mutatie opgeboekt bij "Gepensioneerden". De mutatie toetredingen bij "Gepensioneerden" betreft dus niet deelnemers die pensioneren maar alleen de ingang van het nabestaanden- en wezenpensioen.

Afkoop

Wanneer een deelnemer of gewezen deelnemer 65 wordt en zijn pensioen direct wordt afgekocht, wordt deze afkoop vermeld in de kolom "Deelnemers" of "Gewezen deelnemers". Een afkoop van het nabestaanden- en wezenpensioen staat vermeld in de kolom "Gepensioneerden".

Waardeoverdrachten

Bij de waardeoverdrachten staan in dit mutatieoverzicht alleen de uitgaande waardeoverdrachten vermeld. Deelnemers met een inkomende waardeoverdracht hebben geen invloed op het aantal.

8.3 Begrippenlijst

ABTN (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

ALM (Asset Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

APP (Actuariële Principes Pensioenfondsen)

Regelgeving over de financiering van pensioenen, wordt gevolgd door nFTK.

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

Deposito

Tegood bij een bankinstelling, waarover eerst na verloop van een overeengekomen tijdsduur (maximaal 2 jaar) kan worden beschikt.

Duration

Gewogen gemiddelde looptijd van een lening. Maatstaf om de prijsgevoeligheid van de lening te bepalen voor renteveranderingen.

Franchise

Vrijgesteld bedrag. Over dit deel van het pensioengevend loon worden geen aanspraken opgebouwd.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Stelsel van De Nederlandsche Bank voor in de toekomst te hanteren waarderingsmethoden.

High Yield

Hoogrenderende obligaties, uitgegeven door ondernemingen met een lage kredietwaardigheid.

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.

Solvabiliteitsvrijval

Reserves die ontstaan na betaling van uitkeringen.

STAR (Stichting van de Arbeid)

Een landelijk overlegorgaan van de centrale organisaties van zowel werkgevers als werknemers in Nederland.

Swap

Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Swaption

Een swap waarbij de eigenaar van de swaption het recht heeft, maar niet de verplichting, om een swap tegen vooraf bepaalde voorwaarden af te sluiten op of binnen een bepaald tijdstip.

Toeslag op pensioen en pensioenaanspraken

Het percentage waarmee op 1 januari van het komende kalenderjaar de pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers en de pensioenuitkeringen van de gepensioneerden worden verhoogd. (Dit percentage kan 0% zijn.)

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarover in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

VPV (Voorziening Pensioen Verplichtingen)

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een pensioenfonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel
Postbus 3183, 3502 GD Utrecht
Telefoon (030) 245 39 22
www.pensioendetailhandel.nl
detailhandelpensioen@interpolis.nl

